

prevenim • sida

Butlletí d'informació sobre **prevenció del VIH/sida** a Catalunya • Número 1 - 2006

En aquest número...

Editorial	2
Presentació del butlletí i dels seus objectius.	
Cop d'ull a la recerca	2
Comentari d'un estudi que analitza les relacions entre el consum de drogues no injectades i el risc de transmissió del VIH entre els adolescents.	
Materials	3
<i>Mira i informa't</i> : per apropar la informació als joves (exposició).	
<i>Sex o no sex</i> : per fer tallers amb adolescents i joves (exposició i guia).	
<i>Per un futur sense sida</i> : tot allò que, si més no, hauria de saber tothom (revista).	
En pràctica	4
Implicacions pràctiques del model de creences de salut en relació a la prevenció del VIH/sida.	
L'opinió	5
Jordi Petit, antic secretari general de la Internacional Lesbian and Gay Association, i president honorífic de la Coordinadora Gai-Lesbiana de Catalunya, ens dóna el seu punt de vista sobre la prevenció del VIH/sida en el moment actual.	
Finestra oberta	5
Descripció i comentaris a propòsit de l'edició del document <i>Orientacions per a l'educació afectiva i sexual a segon cicle d'ESO</i> , una iniciativa conjunta dels departaments de Salut i d'Educació de la Generalitat de Catalunya que s'emmarca dins del programa Salut i Escola.	
Navegant	5
Suggeriments de navegació pel portal de la Fundació "la Caixa", <i>Sida, saber ajuda</i> que dóna accés a un conjunt molt ampli d'informació, activitats i materials relacionats amb el VIH/sida.	
Amb poques paraules	6
Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb el VIH/sida.	
El calaix	6
Extracte de les conclusions del grup de treball sobre "prevenció" de la Jornada de grups de treball sobre la sida 2006, celebrada el mes d'abril a Barcelona, a l'Institut d'Estudis de la Salut.	

prevenim.sida és un programa de l'associació:

en col·laboració amb:

Institut d'Estudis de la
Sexualitat
i la Parella

amb el suport de:

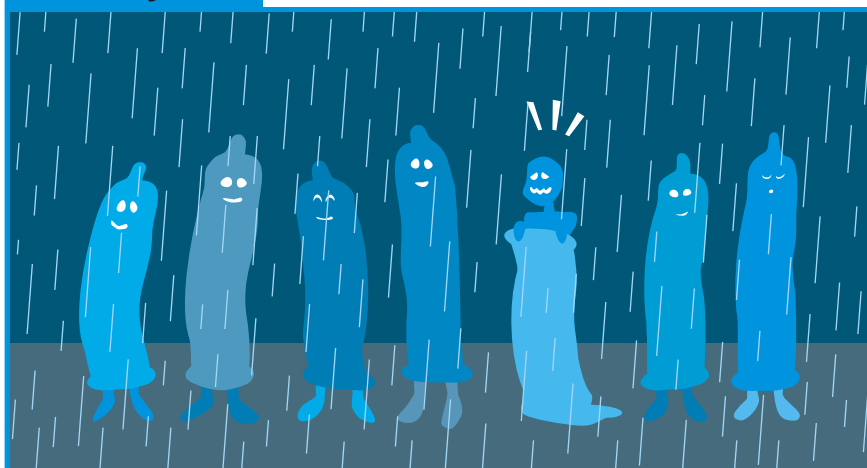

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

SIDA
900 212222
Informació confidencial i gratuïta

La vinyeta

Protegir-se, sí... però adequadament!

Començem amb aquest número l'edició del butlletí *Prevenim.sida*, una publicació breu que neix amb l'ambició objectiu de convertir-se en un instrument de comunicació per a tots els professionals que treballen en la prevenció del VIH/sida a Catalunya. A *Prevenim.sida* hi trobareu informació sobre alguns dels millors materials i programes que són a l'abast dels professionals que intervenen en la prevenció del VIH/sida a casa nostra, podreu reflexionar a propòsit dels avenços de la investigació sobre prevenció, i també difondre i donar a conèixer la vostra feina. *Prevenim.sida* vol destacar les intervencions preventives que es fonamentin en el coneixement científic actual i oferir un espai d'intercanvi que contribueixi a propiciar un consens sobre bones pràctiques en la prevenció del VIH/sida, que molts professionals consideren del tot necessari. Per assolir aquests objectius de comunicació, informació, reflexió i intercanvi, *Prevenim.sida* necessita la participació activa dels seus lectors: els professionals que intervenen en la prevenció del VIH/sida. Us convidem a compartir amb nosaltres les vostres opinions i experiències, proposar temes i donar a conèixer nous materials i activitats.

COP D'ULL A LA RECERCA

Consumir drogues no injectades augmenta el risc de transmissió sexual del VIH entre els adolescents?

Aquesta és la qüestió que es va plantejar un equip de professionals, al capdavant del qual es troba Ainhoa Rodríguez, de l'Observatori de la Infància d'Andalusia. Per mirar de respondre a la qüestió van efectuar una revisió bibliogràfica de les investigacions publicades en revistes científiques entre els anys 1998 i 2003, atenent a aspectes com ara la droga consumida, la posició social o el sexe. L'edat de la població estudiada va dels 10 als 15 anys.

Els autors van localitzar una vintena d'articles que analitzen aquesta relació, en onze dels quals s'observa alguna mena d'associació entre el consum de drogues i les pràctiques sexuals de risc. Ara bé, cal tenir en compte que la revisió d'articles s'ha fet sobre documents que defineixen d'una manera diferent què s'entén per un comportament de risc i, de vegades, amb treballs poc comparables entre si.

Malgrat aquestes limitacions, els diversos estudis aporten algunes dades que convé destacar pel seu interès, com ara la constància d'una forta associació entre el nombre de substàncies utilitzades a la vida i la manca d'utilització de preservatius en el darrer coit. Atès que també hi apareix relacionat el consum amb el fet d'haver tingut un major nombre de parelles sexuals, es pot pensar que "qui és arriscat en una cosa, tendeix a arriscar-se també en més coses".

En aquest resum ens centrarem en dues substàncies: l'alcohol i el cannabis.

Pel que fa a l'alcohol, malgrat que d'acord amb els resultats de la revisió la relació és controvertida, un dels estudis revisats

(...) sota determinades circumstàncies hi ha relació entre el fet de consumir drogues i la realització de conductes sexuals de risc.

troba que entre els joves que usen habitualment el preservatiu, aquells que han consumit alcohol presenten una menor percepció dels riscos associats a les conductes sexuals. D'altra banda, tot i no assolir nivells de significació estadística, els joves

que refereixen comportaments d'alt risc en relació al VIH declaren consums d'alcohol més freqüents que la resta. Alhora, s'ha trobat que l'ús d'alcohol o drogues en la darrera relació sexual prediu una puntuació elevada en l'escala de riscos sexuals assumits, seguint un axioma clàssic de la psicologia que ens diu que el millor predictor de la conducta futura és la conducta passada.

Pel que fa al cannabis, els autors refereixen set treballs que van trobar una associació entre el seu consum bé a edats primerenques, -bé abans o durant la relació sexual- i el fet de no usar preservatius, no usar-los de manera consistent, o adoptar altres comportaments sexuals de risc.

Com a conclusió del seu treball els autors afirmen que sota determinades circumstàncies hi ha relació entre el fet de consumir drogues i la realització de conductes sexuals de risc. Sota quines circumstàncies? Doncs, en general, quan es prenen drogues d'una manera habitual durant l'adolescència, quan hi ha un consum problemàtic i/o quan es consumeixen drogues socialment menys acceptades o més estigmatitzades.

MATERIALS

Mira i informa't

Projecte de l'associació Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS), que compta amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya. *Mira i Informa't* és una proposta orientada a la prevenció del VIH/sida que incorpora entre les seves accions la utilització d'una exposició itinerant de sis plafons de 70 x 100 cm. Aquests plafons tracten, mitjançant una combinació d'imatges i textos, aspectes com ara: la cadena de contagi, el període finestra, el bon ús del preservatiu o les vies de transmissió del VIH/sida, a més de varis conceptes que són rellevants per tenir clar què és la sida i quins són els elements bàsics per a la seva prevenció. La idea central del projecte consisteix en apropar la informació sobre el VIH/sida als joves per tal de: a) informar-los, formar-los, assessorar-los i orientar-los sobre aquest tema; b) promoure hàbits saludables; i c) dissuadir l'adopció de conductes de risc per a la transmissió del VIH. L'exposició es cedeix de franc, anant a càrrec dels sol·licitants les despeses de transport.

Més informació: Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS). Tel: 934 219 310

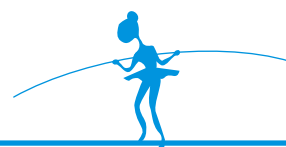
Sex o no sex

Programa per desenvolupar una acció preventiva al voltant de les ITS i el VIH/sida, posant a l'abast dels educadors que treballen amb joves de 15 a 18 anys, elements informatius i educatius per orientar actituds i facilitar estratègies per promoure hàbits saludables i evitar conductes de risc. Consta d'una exposició de 10 plafons de 85 x 200 cm, una guia amb propostes d'activitats sobre diferents temàtiques relacionades amb les ITS i el VIH/sida, i un díptic recordatori de la visita a l'exposició. Aquests materials es faciliten de manera gratuïta a les entitats interessades.

Elaborat per Promoció i Desenvolupament Social (PDS), amb el suport del Departament de Salut i de la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, i amb la col·laboració de l'associació Anti-Sida de Lleida, el Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat i l'Institut d'Estudis

de la Sexualitat i la Parella, busca promoure una actitud crítica davant les conductes sexuals de risc, augmentar la percepció de vulnerabilitat associada a aquestes conductes, informar sobre els riscos i les conseqüències de les ITS i millorar el repertori d'habilitats per aplicar en situacions de risc.

Més informació: Promoció i Desenvolupament Social (PDS). Tel: 934 307 170

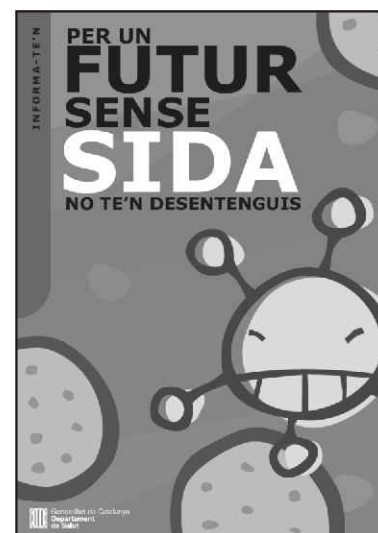

Per un futur sense sida

Iniciativa divulgativa del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, revisada l'any 2005, que consisteix en l'elaboració, edició i distribució d'una revista amb la informació bàsica que tota persona hauria de conèixer sobre el VIH/sida.

Consta de 24 pàgines que expliquen d'una manera entenedora què és la sida, com es detecta la presència del VIH a la sang, i quines mesures preventives cal adoptar per evitar la transmissió del VIH/sida. També inclou consells sobre higiene i una relació de situacions i conductes que comporten risc de transmissió del VIH/sida i de situacions i conductes que no comporten aquest risc. Alhora, conté informació sobre el tractament de les persones seropositives i sobre les possibilitats de trobar una vacuna per combatre la malaltia. Es completa amb una relació de recursos, que inclou adreces i telèfons on adreçar-se per ampliar la informació, efectuar consultes, aclarir dubtes, etc. A més, el web del Departament de Salut dóna accés electrònic al material, en connexió amb un joc de preguntes i respostes titulat: *Què en saps, de la sida?*

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Tel: 900 212 222

EN PRÀCTICA

Model de creences de salut: implicacions pràctiques

Sovint es diu allò de que *no hi ha res més pràctic que una bona teoria*. En promoció de la salut i educació per a la salut, i també en el marc del disseny de programes de prevenció, aquesta afirmació té un pes específic propi, ja que diversos models teòrics han ajudat notablement a entendre els comportaments de salut dels individus, i per tant, a dissenyar accions per modificar la manera com les persones podem tenir millor cura de la nostra salut.

Cada model teòric té les seves característiques i aposta per una línia d'acció diferent. El model de creences de salut (o *Health Believe Model*) es va desenvolupar a partir dels anys 1950 per especialistes en psicologia social dirigits per Hochbaum, als Estats Units. Aquest model atribueix un important paper als aspectes cognitius com a factors de predisposició en l'adopció d'hàbits saludables. Segons aquest model el comportament és, en bona part, el resultat d'una sèrie de processos mentals pels quals l'individu actua en funció de determinades expectatives: en termes de salut, el valor en joc serà el desig d'evitar la malaltia;

ahora, la percepció que un mateix és vulnerable i la malaltia prou greu com per fer alguna cosa per evitar-la, juntament amb la convicció de que es pot fer alguna cosa, a un cost raonable, per aconseguir-ho, porten a la realització de la conducta preventiva.

Aquest model s'orienta a provocar canvis en la manera com l'individu percep una determinada realitat i en la valoració que en fa sobre com el pot afectar, més que no pas en millorar la seva informació sobre aquella realitat, que podria considerar que no és rellevant per a ell. A efectes de la prevenció del VIH/sida les seves implicacions pràctiques se centren en quatre focus d'atenció: 1. La **percepció subjectiva del risc**, és a dir la percepció que té l'individu en relació a la probabilitat de ser infectat pel VIH: "A mi no em passarà", 2. La **gravetat percebuda** davant la possibilitat de ser infectat per VIH: "Avui en dia ja no és tant greu", 3. Els **beneficis esperats** de posar en pràctica una conducta preventiva: "Qui m'assegura que igualment no m'infectaré?", 4. Les **barreres percebudes** per dur a terme conductes de prevenció: algú pot no estar disposat a fer segons què per evitar la infecció; per exemple, per por al que pugui pensar la seva parella, i 5. La **valoració de l'autoeficàcia** o grau de confiança de l'individu en la seva capacitat per dur a terme una determinada conducta preventiva.

L'OPINIÓ

Jordi Petit ha estat secretari general de la *International Lesbian and Gay Association (ILGA)*, és president honorífic de la *Coordinadora Gai-Lesbiana de Catalunya* i, l'any 2003, va rebre la medalla d'honor de l'Ajuntament de Barcelona. En aquest primer butlletí de *Prevenim.sida* ens ofereix la seva visió de la prevenció de la sida en el moment actual.

Crec que actualment cal parlar d'un cert relaxament en relació a la prevenció, que afecta als més joves, inclosos els que pertanyen a la comunitat gai. D'una banda, era difícil mantenir un estat d'alarma constant any rere any; d'altra banda, l'arribada dels retrovirals l'any 1998 ha propiciat, en certa manera, una errònia percepció de menor gravetat de la malaltia. Així doncs, falla la percepció de la gravetat del VIH/sida, que sovint es veu com una cosa llunyana, especialment per part de la gent gran, que mai no havia pensat en la possibilitat d'infectar-se. La malaltia ha desaparegut de la vida quotidiana: no hi ha testimonis directes, més aviat el contrari, ja que com a fruit de l'estigmatització quasi cap afectat dona la cara.

Entre els valors dominants actuals hi ha una hegemonia de la recerca del plaer immediat, sense pensar en l'endemà, hipoteques incloses.

(..) sempre he pensat que l'autora de Harry Potter faria un gran favor a la humanitat si aquest mag encarés el tema de la prevenció.

A banda de la necessària visibilitat de la malaltia, crec que caldria pensar en l'acció directa, en fer patent la prevenció en dos àmbits: 1. Allà on es parli de

sexualitat, especialment a la família (poques ho fan) i a l'escola (tampoc gaires ho fan, i menys les professionals); i 2. Allà on es fa sexe o es lliga per fer sexe, com ara a les discoteques, els pubs, etc. Això significa disposar d'educadors que treballin sobre el terreny, que parlin amb la gent i la informin, que la treguin de dubtes. Mesures com posar rètols lluminosos als espais de penombra o distribuir preservatius són correctes, però, personalment, penso que si no hi ha un lideratge públic de la prevenció, com ara mitjançant un personatge famós seropositiu, pel posicionament d'un equip de futbol o per la implicació de persones molt conegudes, amb capacitat de fer un discurs amb ressò públic, no avançarem mai prou

FINESTRA OBERTA

Orientacions per a l'educació afectiva i sexual a segon cicle d'ESO

Recentment s'ha presentat el document *Orientacions per a l'educació afectiva i sexual a segon cicle d'ESO*, adreçat als professionals dels centres de salut i d'educació secundària. Es tracta d'una iniciativa conjunta del Departament de Salut i del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, que s'emmarca dins del Programa salut i escola, orientat a millorar la coordinació entre l'escola i els serveis de salut i apropar aquests últims a les escoles, amb l'objectiu últim de facilitar la promoció d'actituds i hàbits saludables, reduir els comportaments de risc i detectar problemes de salut el més aviat possible.

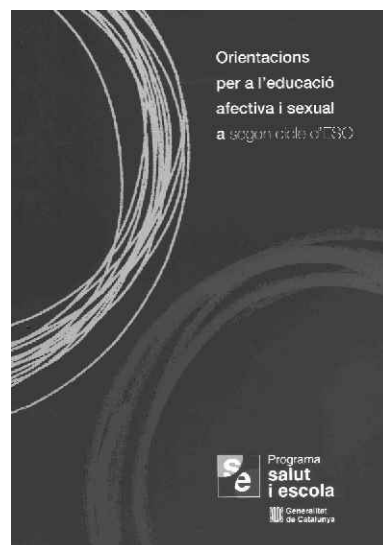
Orientacions per a l'educació afectiva i sexual a segon cicle d'ESO consta de quatre apartats. El primer apartat presenta, tant a professionals de la salut com de l'educació, una sèrie de conceptes i actualitzacions en la manera d'entendre l'educació afectiva i sexual avui en dia, ajudant a perfilar els rols dels diferents professionals en aquest tema i posant l'atenció sobre recursos poc habituals en aquest àmbit, com poden ser els de l'educació no formal.

El segon apartat tracta de la manera d'intervenir en educació afectiva i sexual en un centre de secundària, tant a nivell curricular com extracurricular. En aquest sentit revisa les diferents àrees de coneixement i proposa continguts orientatius i models d'activitats. Aquest apartat pot ser d'especial utilitat per als professionals aliens al sistema educatiu per ajudar-los a entendre les diferents possibilitats de treball que ofereix l'actual currículum educatiu.

El tercer apartat és, bàsicament, un exemple de com es podria dur a terme un projecte de deu sessions d'una hora de durada. Inclou la descripció dels objectius, del desenvolupament de les activitats i dels materials de suport necessaris. Aquest exemple utilitza les tècniques i activitats apuntades al segon apartat, i les desenvolupa. D'aquesta manera els professionals amb menys experiència hi trobaran una guia per seguir i uns exemples que podran refer segons les seves necessitats i interessos.

Finalment, el quart apartat d'aquest document consisteix en una detallada guia de recursos, en la que s'han seleccionat diversos materials i referències que han estat triats en funció de la seva utilitat, facilitat d'ús i accessibilitat.

Més informació: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Programa salut i escola. Tel: 932 272 989

NAVEGANT Sida, saber ajuda

Des de l'any 2001 la Fundació "la Caixa" posa a disposició del públic un portal d'internet que dona accés a un conjunt d'informació i activitats molt ampli sobre temes d'actualitat relacionats amb el VIH/sida. El portal està dividit en diferents apartats que ofereixen continguts específics i força interessants, d'acord amb la següent distribució:

- **Programa.** Permet accedir a materials i recursos i informació sobre concursos i premis, entre altres.
- **Sales de debat.** Presenta a manera de congrés virtual tres debats sobre el VIH/sida (perspectiva científica, sida i societat, dimensió humana).
- **Documentació.** Dóna accés a estadístiques sobre la malaltia, documents sobre diferents temes, enllaços, informació sobre l'actualitat científica i aplicacions didàctiques del programa que dona nom al portal.
- **Món sida.** S'hi troben informes i documents d'interès publicats recentment i informació sobre campanyes de prevenció i sensibilització d'arreu del món.
- **Comunicació.** Conté entrevistes, un apartat de preguntes freqüents, un xat i un llibret amb orientacions per parlar de la sida amb els fills.
- **Jocs.** Dóna accés a varis jocs (per fer pensar i per convidar a veure les coses d'una altra manera), inclòs un de simulació d'epidèmies, que a més es poden enviar a altres persones.
- **Participació.** Conté diferents propostes de participació col·lectiva centrades, especialment, en la comunicació, l'art i el disseny gràfic.

Adreça del web: <http://www.sidasaberajuda.com>

AMB POQUES PARAULES

Més males notícies per als fumadors.

El tabaquisme pot ser un factor de risc independent per a la infecció pel VIH, segons ha informat el Dr. Andrew Furber del South East Sheffield Primary Care Trust (Anglaterra). Un estudi de revisió que va indagar l'associació entre tabaquisme i VIH, va trobar que cinc de sis treballs analitzats apuntaven que els fumadors tenien més probabilitats d'infectar-se. Com a nota *positiva* s'indica que "mentre que fumar podria estar associat (...) amb la infecció pel VIH, sembla no estar vinculat amb l'avançament cap a la sida".

Més informació a:

http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?db=pubmed&cmd=Retrieve&dopt=AbstractPlus&list_uids=16923740&query_hl=1&itool=pubmed_docsum

Les infeccions de transmissió sexual augmenten el risc d'infecció del VIH en homes gais.

Determinades infeccions de transmissió sexual a l'anus augmenten el risc d'infecció per VIH en homes gais, segons una investigació realitzada a Sydney, donada a conèixer en la XVI Conferència Internacional de la SIDA a Toronto. Un altre estudi dels mateixos investigadors va trobar que els homes gais infectats pel virus de l'herpes simple-1 tenen més risc d'infectar-se pel VIH. Atès que hi han indicis epidemiològics que suggereixen una connexió entre les ITS i el risc d'infecció per VIH, la prevenció de les ITS podria ajudar a reduir les noves infeccions per VIH.

EL CALAIX

Jornada de grups de treball sobre la sida 2006. Conclusions sobre prevenció.

El 24 d'abril d'enguany va tenir lloc a l'Institut d'Estudis de la Salut la Jornada de grups de treball sobre la sida 2006, en que diferents grups van debatre sobre sis línies de discussió.

El grup que va treballar al voltant de la prevenció va arribar a les següents conclusions:

- 1) La percepció de risc de contraure la malaltia ha disminuït d'una manera important.
- 2) La prevenció no ha de ser generalista; cal parcialitzar les accions perquè arribin a les diferents persones.
- 3) La prevenció no ha d'apostar només per canviar conductes, sinó també, per un aprenentatge significatiu de la sexualitat.
- 4) En el disseny de les intervencions cal tenir en compte les persones seropositives.
- 5) Cal tenir models de prevenció dins l'àrea de la sexualitat, com ara: sistemes d'anàlisi i avaluació de les estratègies i indicadors d'impacte de les intervencions preventives.
- 6) Cal fomentar la investigació qualitativa relacionada amb les minories ètniques, per executar polítiques de prevenció en les persones immigrants irregulars.
- 7) Cal pensar les intervencions en clau de territori, i facilitar l'arribada de la informació als municipis petits perquè tothom tingui les mateixes oportunitats de prevenció.
- 8) Cal disposar d'un programa d'educació sexual que parteixi de la realitat dels adolescents.
- 9) Convé parlar de *salut sexual* i no sols de *salut reproductiva*, per no deixar fora els col·lectius gai i lesbiana.
- 10) Cal reconèixer la importància del treball entre iguals i afavorir l'apoderament dels col·lectius per dissenyar les estratègies que els afecten.
- 11) Cal garantir que les persones que treballen en prevenció disposen de formació adient.
- 12) És indispensable disposar de suport econòmic adequat per avaluar les intervencions.
- 13) És necessari avaluar allò que s'han fet i veure què no s'ha fet per tal de poder fer avenços.
- 14) Cal no oblidar que l'administració és responsable de garantir les mesures per millorar la salut dels ciutadans i de vetllar per establir uns programes eficients.

prevenim • sida

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Jaume Llariba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.sida

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773

E-Mail: prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim • sida

Butlletí d'informació sobre **prevenció del VIH/sida** a Catalunya • Número 2 - 2007

En aquest número...

- Editorial** 2
Presentació dels continguts d'aquest número.
- Cop d'ull a la recerca** 2
Comentari d'un estudi sobre les característiques i l'evolució de la percepció del risc en relació a la sida entre els estudiants universitaris.
- Materials** 3
Els contes de la Lucía: per treballar amb nens infectats o afectats pel VIH/sida (contes).
Som tots: sensibilització social i prevenció per adolescents i joves (DVD i guia).
Pressec: prevenció del VIH/sida, altres ITS i l'embaràs a secundària (programa).
- En pràctica** 4
Descripció bàsica i implicacions preventives de la teoria de l'aprenentatge social.
- L'opinió** 4
Elena Crespi, sexòloga i membre de l'equip del programa PAP de Ràdio Flaixbac, ens dóna el seu punt de vista sobre la manera com veuen els joves la sexualitat i els seus riscos.
- Finestra oberta** 5
Descripció i comentaris a propòsit de l'edició del document *La salut dels joves a Catalunya. Un estudi exploratori*, dirigit per un investigador de la Universitat Rovira i Virgili i editat per la Secretaria General de Joventut de la Generalitat de Catalunya.
- Navegant** 5
Suggeriments de navegació pel portal de l'associació Sida Studi, recentment renovat i que, entre altre coses, ofereix un accés molt àgil al seu important fons bibliogràfic i documental.
- Amb poques paraules** 6
Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb el VIH/sida.
- El calaix** 6
Informació sobre el *2n Certàmen de Còmic sobre la Sida* que organitza l'associació Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS) de l'Hospitalet de Llobregat.

prevenim.sida és un programa de l'associació:

en col·laboració amb:

Institut d'Estudis de la
Sexualitat
i la Parella

amb el suport de:

SIDA
900 212222
Informació confidencial i gratuïta

La vinyeta

A casa teva o a la meva?

Després de l'acceptació que va rebre el primer número de *Prevenim.sida* per part dels professionals que treballen en la prevenció del VIH/sida, i que s'ha traduït en un increment d'adreces al mailing de distribució, ens plau presentar-vos aquest nou número que s'inicia amb el comentari d'un estudi sobre l'evolució de la percepció del risc en relació a la sida entre els estudiants universitaris, realitzat per un equip d'investigadores de la Universitat de Girona. A la secció Materials hi trobareu informació sobre tres instruments de prevenció i de sensibilització social que són al vostre abast. A la Finestra oberta us presentem un estudi sobre la salut dels joves a Catalunya, que s'ha editat recentment. També hi trobareu les opinions d'una sexòloga experta en comunicació juvenil, una invitació per visitar el renovat web de Sida Studi, a més d'altres continguts que esperem que siguin del vostre interès. Finalment, us reiterem la invitació que fèiem a l'editorial del butlletí anterior per compartir amb nosaltres les vostres opinions i experiències, proposar temes i donar a conèixer nous materials i activitats.

COP D'ULL A LA RECERCA

Com ha evolucionat la percepció del risc respecte la sida entre els estudiants universitaris?

Analitzar la relació entre percepció del risc i comportament preventiu és una necessitat de primer ordre per millorar les estratègies preventives. Un grup d'investigadores de la Universitat de Girona ha revisat diversos treballs publicats des de 1993 sobre la percepció del risc en relació a la sida i la seva capacitat predictiva pel que fa a les conductes sexuals preventives. Els treballs revisats van utilitzar diferents metodologies, i les mostres es van moure entre 100 i 570 joves.

Els resultats indiquen que la percepció de risc personal està esbiaixada de forma optimista; dit d'una altra manera: que la percepció de risc dels joves és menor que la que en realitat els correspondria. Alhora, els joves universitaris no solen ser conscients de l'alt risc que suposa la monogàmia serial, i es mostren favorables a mantenir relacions sexuals sense protecció en aquestes relacions en major mida que amb parelles ocasionals. La *monogàmia serial* consisteix en mantenir relacions de parella monògames, generalment de curta durada, de tal manera que just acabada una relació en comença una altra, i així successivament. En aquesta mena de relacions sovint hi ha una falsa sensació de seguretat envers el risc d'una ITS, inclosa la sida.

En un treball de 1993, algunes de les autores d'aquesta revisió ja van avaluar la percepció del risc en una mostra de 100 estudiants universitaris utilitzant qüestionaris amb preguntes del tipus: "En comparació amb els altres estudiants del meu curs i del meu mateix sexe i edat, les meves possibilitats d'infectar-me de sida estan..." Aquesta pregunta tenia set respostes possibles, malgrat que s'assumia que per a la major part

dels enquestats el seu risc coincidiria amb el de la mitjana del grup. Tanmateix, més de la meitat (61%) van respondre que les seves possibilitats d'infecció estaven per sota de la mitjana. Alhora, només tres subjectes van considerar estar per sobre de la mitjana en relació al risc d'infecció. Aquests resultats són

(...) la vulnerabilitat percebuda no és un factor predictor del grau de preocupació per la possibilitat de la infecció, ni de l'interès per la prevenció, mentre que sí que ho és la gravetat percebuda.

un exemple del fenomen conegut com a biaix optimista, i es van produir tant en homes com en dones.

També es va comprovar que la *vulnerabilitat percebuda* no és un factor predictor del grau de preocupació per la possibilitat de la infecció, ni de l'interès per la prevenció, mentre que sí que ho és la *gravetat percebuda*. Això vol dir que, malgrat

que un individu es pugui sentir relativament vulnerable davant del risc d'infecció, això no el portarà necessàriament a fer alguna cosa per reduir aquest risc o augmentar la seva protecció. En canvi, serà més probable que faci alguna cosa per evitar la infecció si percep que si això té lloc tindrà conseqüències greus per a ell.

Com a conclusions, les autores indiquen que: 1. La percepció de vulnerabilitat està esbiaixada i no prediu ni la preocupació ni l'interès per la prevenció. 2. Que l'any 1999 un de cada cinc joves es mostrava disposat a tenir comportaments sexuals de risc amb una parella estable recent. 3. Una part dels joves (pocs) estan disposats a mantenir conductes sexuals de risc sense protecció, malgrat avaluar correctament els seus riscos. 4. L'any 2004 es va quadruplicar el percentatge de dones que estaven d'acord en mantenir una relació sexual sense preservatiu; mentre que entre els homes aquest percentatge es va duplicar. 5. Els joves segueixen preocupats majoritàriament per un embaràs no desitjat, possiblement degut a la relativa immediatesa de l'aparició del problema, comparativament amb altres riscos associats a les relacions sexuals sense protecció.

MATERIALS

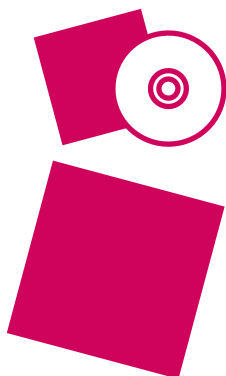
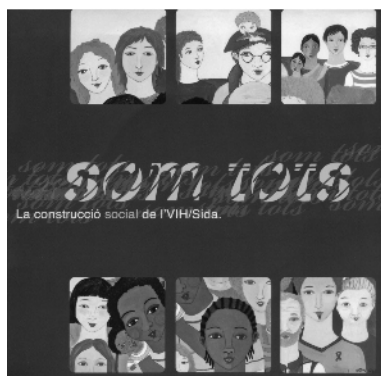

Els contes de la Lucía

Projecte creat a finals de 2005 per respondre a la necessitat de disposar d'un material didàctic orientat als nens infectats o afectats pel VIH/sida, així com als seus pares o tutors i als professionals que tenen contacte amb aquests infants, que va donar lloc a un material format per una col·lecció de 10 contes, adreçats a nens i nenes de 7 a 13 anys, cada un sobre un tema específic: 1. La família, 2. Com funciona?, 3. Història del VIH, 4. Les visites, 5. Confiar i compartir, 6. Un dia de cada dia, 7. Els meus amics, 8. La medicació, 9. El futur, i 10. Els drets. Al final de cada conte hi ha una petita guia amb orientacions per als pares i educadors.

L'elaboració d'aquest material, dissenyat en el marc de la Fundació Lucía per a la Sida Pediàtrica, una organització formada per professionals especialitzats en l'atenció biopsicosocial de la infància afectada pel VIH/sida a Catalunya, ha comptat amb el suport del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, així com de diverses empreses que l'han patrocinat.

Més informació: Fundació Lucía. Tel: 934 175 587

Som tots

Material de sensibilització social sobre VIH/sida desenvolupat per ACAS Baix Empordà amb el suport de la Secretaria General de Joventut i la col·laboració del Consell Comarcal del Baix Empordà i la Mútua Asepeyo. La seva elaboració s'ha fet des de la consideració que la discriminació de les persones amb VIH/sida és una qüestió de salut pública, si més no perquè dificulta la prevenció, pot afectar la disposició a conèixer l'estat serològic i pot afavorir la negació de la malaltia.

Consta d'una carpeta que conté dos materials: 1) un DVD amb una pel·lícula de 12 minuts que narra en primera persona el procés de diagnòstic i adaptació a la nova realitat d'una persona seropositiva; i 2) una guia de 12 pàgines amb informació sobre la situació de la sida al món i aspectes biomèdics i psicosocials (amb reflexions sobre la discriminació i l'estigmatització de les persones afectades), a més d'orientacions per realitzar quatre tallers amb joves de diferents edats sobre les causes de la propagació de la sida al món, els estereotips i prejudicis envers les persones amb VIH/sida, l'elaboració d'una campanya i la negociació de mesures preventives.

Més informació: ACAS Baix Empordà. Tel: 972 324 005

Pressec

Programa de prevenció del VIH/sida, altres infeccions de transmissió sexual i de l'embaràs no desitjat, dissenyat per treballar amb alumnes d'educació secundària (de 15 anys en endavant). Elaborat per un equip multidisciplinari d'experts de l'Ajuntament de Barcelona i de l'Associació CEPS per a la Prevenció i la Promoció de la Salut, ha estat avaluat amb un estudi realitzat sobre 1.700 joves de 17 centres educatius de Barcelona, assolint resultats positius en relació a les intencions de conducta, la informació i l'ús del preservatiu en les primeres relacions.

Els seus materials es presenten en un manual de 132 pàgines que inclou la informació i els elements necessaris per treballar 6 activitats que tracten sobre sexualitat, contracepció, sida i altres ITS, i habilitats personals (de resistència a la pressió, comunicació, negociació amb la parella, etc.). La seva aplicació requereix una dedicació d'entre 5 i 7 hores repartides en diferents sessions en les quals es fa treball individual i en grup, ús de material audiovisual i escenificació de situacions.

Més informació: Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545

EN PRÀCTICA

La teoria de l'aprenentatge social

Segons aquesta teoria, la conducta humana s'explica en termes d'un model dinàmic i interactiu que inclou tres pilars: **1) els factors personals; 2) les influències ambientals; i 3) la conducta;** que interactuen constantment entre si. Una premissa bàsica de la teoria és que les persones aprenem, no únicament a través de les nostres pròpies experiències, sinó també mitjançant l'observació de les accions dels altres i dels resultats o conseqüències que aquelles accions els comporten. Pel que fa a l'àmbit que ens ocupa, aquesta teoria proposa una manera d'entendre com pensa la gent en relació als seus comportaments de salut, i quins factors determinen aquests comportaments. En aquest sentit, els seus conceptes clau són els següents:

Determinisme recíproc. Implica que els canvis en els comportaments són conseqüència de la interacció entre la persona i el seu entorn. Aquest procés de canvi és bidireccional, atès que es dona una influència recíproca.

Competència conductual. Té a veure amb els coneixements necessaris per dur a terme una conducta. Implica la necessitat d'informació i entrenament específic.

Expectatives. Són les creences sobre els resultats

A l'anterior número de *Prevenim.sida* vàrem presentar un primer model teòric aplicable a l'àmbit de la promoció de la salut i la prevenció. En aquest número presentem un segon model que, a ben segur, és un dels més utilitzats des de fa anys. Parlem de la teoria de l'aprenentatge social, desenvolupada en els anys 1970 pel psicòleg americà Albert Bandura.

probables de la conducta, i contribueixen a potenciar o inhibir conductes d'acord amb la valoració personal de costos i beneficis.

Autoeficàcia. Fa referència al grau de confiança que té una persona en ella mateixa per desenvolupar una acció o dur a terme una conducta. Se'n deriva la utilitat d'avançar a petites passes cap a l'adquisició de conductes complexes (aprenentatge per etapes).

Aprenentatge per observació. Postula que l'observació de la conducta de persones significatives (models) facilita i propicia la realització de les conductes observades.

Reforç. Fa referència als factors que incrementen la probabilitat de que es dugui a terme una determinada conducta en funció de les conseqüències que comporta.

A manera de síntesi, i amb vistes al desenvolupament d'accions preventives, aquest model apunta cap a la necessitat d'aportar informació rellevant per a la persona, promoure l'adquisició i la millora d'habilitats socials i d'autocontrol, potenciar l'autoeficàcia i propiciar el suport social.

L'OPINIÓ

Elena Crespi és psicòloga, experta en temes de sexualitat, i una de les conductores del programa "Prohibit als pares" (també conegut com PAP) de Ràdio Flaixbac. També coordina la informació i les consultes del web www.informaciosexual.net. En aquest butlletí ens ofereix la seva visió sobre com veuen actualment els joves la sexualitat i els seus riscos.

Són molts els joves que cada nit escolten la ràdio, i molts els que comparteixen amb l'equip de *Prohibit als Pares* les tres hores que dura el programa i, tot i que a ben segur, el públic que ens escolta representa una mostra esbiaixada de la població juvenil catalana, les seves opinions i actituds en relació a la sexualitat són, en certa manera, un reflex d'allò que fan i que pensen molts dels joves del nostre país.

En el temps que portem en antena, escoltem com els oients del *Prohibit als Pares* ens traspassen una idea de la sexualitat com un joc divertit, però que ahora ha de ser responsable. Malgrat això, quan parlem d'alguns aspectes de la sexualitat, com ara de les infeccions de transmissió sexual, els joves continuen tenint una percepció de risc

molt baixa i distorsionada. Així la principal preocupació respecte la pràctica sexual continua sent l'embaràs no desitjat, mentre que les infeccions de transmissió sexual,

La principal preocupació respecte la pràctica sexual continua sent l'embaràs no desitjat, mentre que les infeccions de transmissió sexual, inclòs el VIH, queden en un segon terme, o ni tant sols es tenen en compte.

inclòs el VIH, queden en un segon terme, o ni tant sols es tenen en compte. D'acord amb el que els joves oients pregunten i comenten, sembla que ha quedat bastant arrelada la

percepció de que la sida ja no és una malaltia amb conseqüències mortals, sinó un problema de salut crònic, i això ha fet baixar la guàrdia en certa mesura.

Personalment, he de reconèixer que de vegades sentim inquietud quan escoltem algunes coses que els joves oients ens expliquen, com ara el fet que no solen veure el sexe oral com una possible via d'infecció; entenen els riscos de la penetració vaginal i anal, però s'obliden, o no saben, que el sexe oral també pot ser una via de transmissió. No obstant això, cal dir també que cada cop són més els nois i les noies que prenen consciència del què significa tenir relacions sexuals, i tenen un preservatiu a l'abast de la mà quan el necessiten; i si no és així, juguen a altres jocs. I això ens fa ser optimistes.

FINESTRA OBERTA

La salut dels joves a Catalunya. Un estudi exploratori.

El passat mes de novembre es va presentar aquest treball centrat en l'evolució dels aspectes relacionats amb la salut de la població juvenil catalana en els darrers anys. L'estudi, dirigit per Oriol Romaní, de la Universitat Rovira i Virgili, i publicat en un document de 114 pàgines per la Secretaria General de Joventut, analitza els comportaments, les actituds i les principals magnituds de la salut dels joves en diferents àmbits (treball, oci, domèstic, etc.), fent ús de tècniques quantitatives i qualitatives.

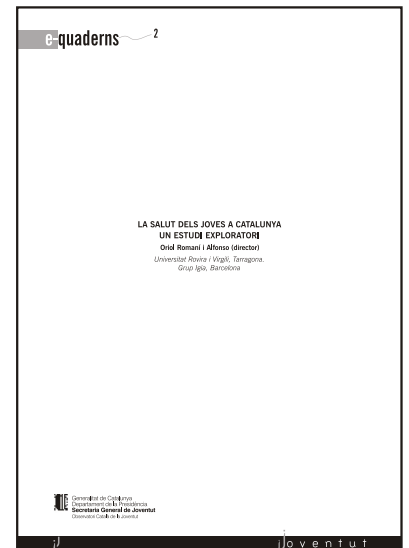
La primera part del document està dedicada al marc teòric i metodològic, mentre que la segona part està dedicada a l'anàlisi del resultat, presentats en quatre apartats que tracten sobre: vida quotidiana i salut; situacions de risc i salut; serveis de salut; a més d'un bloc de recomanacions.

Pel que fa als comportaments sexuals, i d'acord amb el que manifesten els joves estudiats, es pot dir que el nivell de prevenció davant les infeccions de transmissió sexual i dels embarassos no desitjats és molt baix, ja que no arriben ni al 50% el nombre de joves que diuen que fan ús del preservatiu; contrastant aquesta dada amb les obtingudes en altres estudis. En la mateixa línia, segons aquest estudi el 48% de les noies i el 43% dels nois admeten no haver fet servir cap mètode anticonceptiu en alguna ocasió.

Entre les preocupacions que verbalitzen els adolescents, el risc d'infectar-se pel VIH/sida no sembla tenir gaire pes. Les noies assenyalen com a principal risc l'embaràs no desitjat, i entre els nois s'apunta una certa despreocupació pel risc, sumada a una percepció de l'ús del preservatiu com un problema afegit per a la iniciació sexual.

Com a conclusions en l'àmbit de la salut sexual, els autors d'aquest estudi assenyalen: 1. La necessitat de potenciar les mesures de prevenció conegudes, com l'ús de preservatius, amb tota la força i la legitimitat de les institucions públiques; 2. Associar joc i preservatius en l'educació sexual dels adolescents, com a manera d'introjectar la seva utilització; 3. Estimular i reforçar la capacitat per parlar de sexualitat, afecte i qüestions relacionades, entre ells, entre elles, entre ells i elles, i amb els adults; 4. Donar suport als centres de salut sexual juvenil i els grups dedicats a aquesta tasca en altres institucions (com ara a l'atenció primària) i diversificar la seva oferta per gèneres i edats; i 5. Capacitar a joves per actuar com a agents de salut en aquest camp i, de manera general, en els problemes de salut dels joves.

Accés al document a: <http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Publicacions/Col%20equaderns/equaderns2a.pdf>

NAVEGANT Sida Studi

Sida Studi és una ONG creada a Barcelona l'any 1987, que treballa en la capacitat de les persones per prevenir el VIH/sida i per reduir l'impacte individual i social del virus en un marc de respecte pels Drets Humans.

Recentment aquesta organització ha actualitzat el seu web, que ha esdevingut un recurs molt àgil per a la consulta del seu fons bibliogràfic i documental.

Dels seus diferents apartats destaquem la Biblioteca online, que permet accedir a un catàleg de més 21.000 documents del fons bibliogràfic de l'entitat, així com a les principals publicacions periòdiques i llocs web sobre VIH/sida.

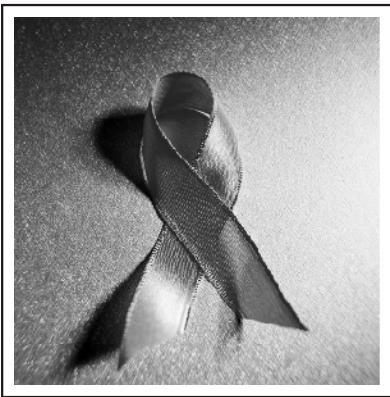
També mereix un comentari la possibilitat de subscriure's a un Butlletí de novetats (o de descarregar-lo directament), que és un document que elabora trimestralment el departament de documentació de l'entitat amb les últimes adquisicions ordenades per temes.

Finalment, recomanem visitar l'apartat Tu preguntes, on a més de trobar respostes a un bon nombre de consultes freqüents, es poden plantejar qüestions i rebre resposta per correu electrònic.

Adreça del web: <http://www.sidastudi.org>

AMB POQUES PARAULES

El Parlament Europeu reclama campanyes de prevenció de la sida.

El Parlament Europeu, preocupat perquè més de la meitat de les noves infeccions per VIH afecten menors de 25 anys, ha aprovat un informe per promoure campanyes de prevenció i d'educació sexual entre infants i joves. Al document, els diputats reclamen més recursos per promoure l'ús del preservatiu, l'accés voluntari a les proves de detecció i el subministrament de xeringues i agulles estèrils. Alhora, demanen que s'assessori als grups considerats vulnerables, i que les escoles facin educació sanitària per promoure comportaments sexuals més segurs.

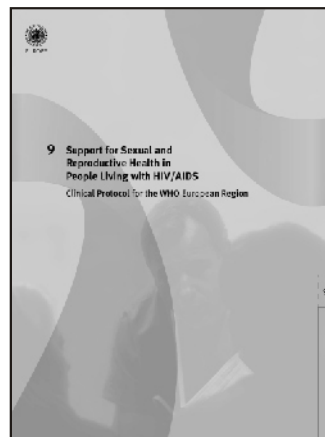
Més informació a: http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/066-5729-113-04-17-911-20070420IPR05675-23-04-2007-2007-false/default_es.htm

Suport a la salut sexual i reproductiva de persones que viuen amb VIH.

L'Oficina Europea de l'Organització Mundial de la Salut ha publicat recentment un document adreçat als professionals dels serveis que treballen en l'àmbit de la salut sexual i reproductiva, amb la finalitat d'orientar l'activitat clínica i l'assessorament a persones que viuen amb VIH. El document tracta temes com ara la salut sexual, la contracepció, l'avortament, la reproducció assistida o el càncer cervical. També inclou diversos protocols, si bé, ara per ara, només està editat en anglès.

Es pot baixar d'Internet a:

http://www.euro.who.int/document/SHA/Chap_9_SRH%20for%20web.pdf

EL CALAIX 2n Certàmen de Còmic sobre la Sida.

L'organització Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS), de l'Hospitalet de Llobregat, convoca el 2n Certamen de Còmic sobre la Sida, al qual es poden presentar obres fins el proper 15 de novembre de 2007.

L'objectiu d'aquesta acció és generar eines de sensibilització per a la prevenció de la sida. Per tant, és necessari que els treballs presentats estiguin relacionats amb algun d'aquests temes: la prevenció del VIH/sida, la comunicació i la relació amb la parella, la negociació de l'ús del preservatiu, i/o el respecte i la no discriminació envers les persones afectades, tot tenint en compte que s'ha d'adreçar a la població adolescent i jove.

Hi ha diversos premis distribuïts en dues modalitats: una per a participants de 14 a 17 anys i una altra per a participants de 18 a 35 anys. Us animem a participar-hi!

Més informació: Joves per la Igualtat i la Solidaritat (JIS). Tel: 934 219 310 <http://www.joves.org>

prevenim • sida

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Jaume Llariba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Dipòsit legal:

Fotomecànica i impressió: Addenda

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.sida

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773

E-Mail: prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim • sida

Butlletí d'informació sobre prevenció del VIH/sida a Catalunya • Número 3 - 2008

En aquest número...

- Editorial** 2
A propòsit de la publicació de l'*Informe sobre la epidèmia mundial de sida 2008*.
- Cop d'ull a la recerca** 2
Comentari d'un estudi de revisió que analitza les deficiències en la informació, la motivació i les conductes dels adolescents en relació al VIH, i planteja nous enfocaments per millorar l'efectivitat de la prevenció.
- Materials** 3
Ami també em passa... I a tu? i Fes-te'l teu!
- nous materials d'educació afectiva i sexual (opuscle).
Les primeres vegades
- adaptació catalana d'un material francès d'educació afectiva i sexual (opuscle).
¡De buen rollo!
- prevenció del VIH/sida, altres ITS i l'embaràs, dins i fora de l'escola (vídeo).
- En pràctica** 4
Enumeració dels criteris generalment acceptats en relació a l'educació afectiva i sexual.
- L'opinió** 4
Domènec Bañeres, professor de secundària i membre del grup de recerca "Aula de salut" de la Universitat de Lleida, opina sobre la contribució del professorat en la prevenció de la sida.
- Finestra oberta** 5
Comentaris a propòsit de la segona edició (revisada el 2007) de la *Guia sobre la infecció pel VIH i la sida a l'atenció primària*, editada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.
- Navegant** 5
Informació sobre les característiques i la via per adherir-se a una xarxa mundial de persones que cedeixen l'ús dels seus ordinadors quan no els fan servir (computació distribuïda) per a ser utilitzats en projectes d'investigació sobre la sida.
- Amb poques paraules** 6
Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb el VIH/sida.
- El calaix** 6
Informació sobre les característiques del *Pla local d'actuació sobre el VIH/sida 2006-2010* de l'Ajuntament de Mataró.

prevenim.sida és un programa de l'associació:

PDS
PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

en col·laboració amb:

Institut d'Estudis de la
Sexualitat
i la Parella

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

SIDA
900 212222
Informació confidencial i gratuïta

La vinyeta

El tancament d'aquest nou *Prevenim.sida* coincideix amb la publicació, just abans d'iniciar-se la 17ª Conferència Internacional sobre la Sida, de l'Informe sobre la epidèmia mundial de sida 2008 elaborat per l'ONUSIDA. Aquest informe notifica millores importants en la prevenció de noves infeccions pel VIH en alguns països greument afectats, malgrat ésser insuficients per fer retrocedir l'epidèmia, que no cessa en cap lloc del món. De fet, les millores observades en alguns països no exclouen un augment de la taxa de noves infeccions en altres, com passa a la Xina, Indonèsia o Rússia, i també en alguns molt propers a la nostra realitat social i cultural, com Alemanya o el Regne Unit. Com ha dit el Dr Peter Piot, director executiu de l'ONUSIDA: "Els progressos immediats haurien de servir com a plataforma per impulsar amb vigor renovat els esforços combinats de la prevenció i el tractament del VIH, i no haurien de portar a l'excés de confiança". Finalment, us reiterem la invitació per compartir amb els lectors d'aquest butlletí les vostres experiències, materials i activitats.

COP D'ULL A LA RECERCA

Deficiències i possibilitats en la prevenció del VIH/sida en adolescents.

En l'estudi que comentem, tres reconeguts investigadors nord-americans en l'àmbit de l'educació per a la salut (DiClemente, Crosby i Wingood) identifiquen un seguit de deficiències relatives a la informació, la motivació i les conductes dels adolescents en relació al VIH, i plantegen possibles enfocaments per aportar major efectivitat per a la prevenció.

La primera deficiència detectada té a veure amb la qualitat de la informació dels adolescents i amb el fet que, fins i tot essent adequada, la informació per si sola pot ser insuficient per induir a adoptar conductes preventives. Però, a més, els coneixements dels adolescents sovint es basen en conceptes erronis, relacionats amb la vulnerabilitat ("és molt difícil que em passi") amb la severitat ("ja no es mor la gent de sida"), o amb la dificultat per distingir les conductes segures de les que no ho són. Aquesta triada deriva en una manca de motivació per emprar mesures protectores. En aquesta línia, es comenta que alguns joves creuen poder saber si una parella pot estar infectada, la qual cosa porta, especialment a les noies, a emprar estratègies de selecció de parella que són inútils per prevenir les ITS, en lloc de tractar de negociar l'ús del preservatiu o negar-se a tenir relacions sexuals sense protecció. Un altra mancança informativa que pot afectar les decisions personals és que les noies solen desconèixer que el seu risc d'infecció és més alt que el dels nois. D'altra banda, s'assenyala que el fet de no conèixer persones infectades i/o d'haver fet conductes de risc sense haver-se

infectat propicia sensacions d'invulnerabilitat. Tot plegat permet entendre perquè actualment la preocupació dels adolescents en relació al VIH és més aviat baixa. També s'indica que varis estudis troben una associació positiva entre l'autoeficàcia dels adolescents en l'ús del preservatiu i la seva intenció de fer-los servir. És a dir: que com més segurs se sentin de fer-los servir bé, més probabilitats hi haurà de que els utilitzin.

Entre els i les adolescents que parlen amb els seus pares sobre sexe és més probable trobar un inici sexual més tardà, menys relacions amb penetració, més ús del preservatiu i menys parelles sexuals.

La segona part de l'article proposa varies idees per millorar la prevenció del VIH, que tenen a veure amb: la dinàmica de la relació entre els adolescents, la salut mental, la família i l'àmbit comunitari. Pel que fa

al primer aspecte, s'apunta la necessitat de treballar la negociació en l'ús del preservatiu i les diferències dels rols associats al gènere que donen lloc a desequilibris de poder en les relacions sexuals. Respecte a la salut mental, s'indica l'associació entre la baixa autoestima i la realització de conductes sexuals de risc. Pel que fa a l'àmbit comunitari, s'explica que la participació activa dels adolescents en organitzacions socials pot tenir un efecte protector contra les conductes sexuals de risc. També s'apunta la conveniència de dur a terme actuacions d'educació normativa per tal que les normes socials fomentin les pràctiques sexuals segures.

Ens sembla interessant destacar, però, les propostes relacionades amb la família, on es proposen dos factors a tenir en compte. El primer té a veure amb la importància del control familiar, atès que la manca de seguiment i supervisió s'associa amb un inici més avançat de l'activitat sexual i amb una major pràctica de relacions sense protecció per part dels i les adolescents. Val a dir que s'han obtingut resultats semblants referits a altres conductes de risc, com l'ús de drogues. El segon factor es refereix a la importància de la comunicació entre els pares i els fills, ja que varis estudis confirmen que entre els i les adolescents que parlen amb els seus pares sobre sexe és més probable trobar un inici sexual més tardà, menys relacions amb penetració, més ús del preservatiu i menys parelles sexuals.

Per seguir llegint: DiClemente RJ, Crosby RA, Wingood GM «La prevenció del VIH en adolescentes. Deficiencias detectadas y enfoques nuevos». *Perspectivas* 32(2) 2002.

Es pot descarregar de: <http://www.ibe.unesco.org/publications/Prospects/ProspectsPdf/122s/122sdc.pdf>

MATERIALS

la col·laboració del Departament d'Educació, de la Secretaria de Joventut, del Departament de Salut i de nou ONG de l'àmbit comunitari.

El primer d'aquests opuscles, **A mi també em passa... I a tu?**, consta de 24 pàgines, i pretén sensibilitzar i informar els alumnes de primària i ser una eina de suport per als educadors que treballen en aquest nivell educatiu. Conté diferents apartats que tracten sobre els canvis de la pubertat, la sexualitat, l'enamorament i el desenamorament, la higiene personal, les ITS, el VIH i la sida, a més d'informació sobre recursos, un vocabulari bàsic, una sopa de lletres i bibliografia. Es pot descarregar de: <http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/amitambe.pdf>

El segon opuscle, **Fes-te'l teu!**, té 32 pàgines i s'adreça als alumnes d'educació secundària amb l'objectiu d'informar-los i sensibilitzar-los en relació a la prevenció del VIH/sida, tot i que també tracta altres temes, com ara l'adolescència, l'enamorament, la masturbació, l'orientació sexual o l'ús del preservatiu masculí i femení. També inclou informació sobre recursos, un glossari i bibliografia. Es pot baixar de: <http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/festelteu.pdf>

Més informació: Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida Tel: 900 21 22 22.

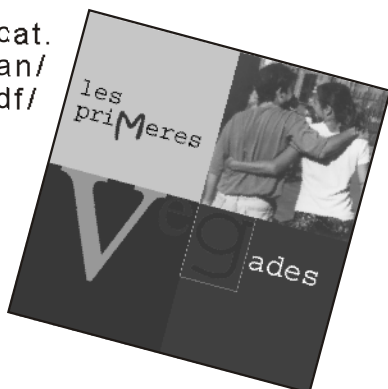
Les primeres vegades

Opuscle de 28 pàgines editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, amb la col·laboració de la Secretaria General de Joventut i el Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat, que constitueix l'adaptació catalana d'una publicació amb el mateix nom de l'Agència francesa de lluita contra la sida.

És un material d'educació afectiva i sexual, adreçat a la població adolescent, que combina la informació amb els comentaris de varis joves sobre aspectes de la seva sexualitat, tant en forma d'opinions com de descripció de situacions viscudes. Consta de dues parts: *Estar enamorat*, que tracta qüestions relatives a les primeres relacions sexuals amb penetració, i *Informacions pràctiques*, centrada en aspectes preventius. A tot el document s'emfatitza l'ús del preservatiu.

Es pot baixar de:
<http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/primvegades.pdf>

Més informació:
Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida
Tel: 900 21 22 22.

Nous materials d'educació afectiva i sexual

La passada tardor el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya va presentar dos opuscles sobre educació afectiva i sexual. Editats en un format de 29,7 x 10,5 cm, l'elaboració dels seus continguts va comptar amb

¡De buen rollo!

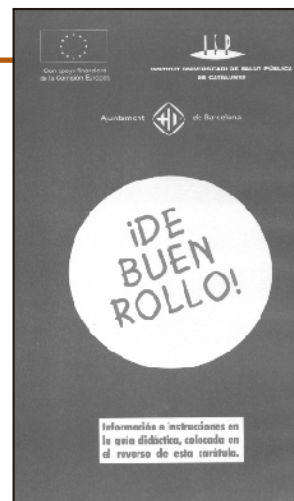
Material educatiu de prevenció de la sida, altres ITS i l'embaràs no planificat, que es compon d'un vídeo en format VHS de 19 minuts de durada i d'una guia didàctica de 8 pàgines, adequat per treballar amb joves de 15 a 19 anys en

contextos educatius formals i no formals. Editat per l'antic Institut Municipal de la Salut de l'Ajuntament de Barcelona, actualment s'ofereix com a part dels materials del programa *Parlem clar*, de prevenció de la sida a l'educació secundària post obligatòria, de l'Agència de Salut Pública de Barcelona.

El vídeo planteja una sèrie de situacions en la vida d'un grup d'adolescents, relacionades amb la parella, les relacions sexuals i els preservatius. El mètode de treball consisteix en presentar una història narrada, seguida d'una guia visual per promoure un debat sobre aquests temes. Disponible només en castellà, s'ofereix en préstec des dels CRP de la ciutat de Barcelona.

Més informació:

Agència de Salut Pública de Barcelona. Tel: 932 384 545

EN PRÀCTICA

Criteris per una adequada educació afectiva i sexual

L'educació afectiva i sexual ha estat i és un tema de debat des de diferents sectors socials. Aquest apartat proposa una visió actual de la qüestió partint d'un plantejament molt obert, alhora que assenyala els punts principals en que majoritàriament hi ha consens:

- L'educació afectiva i sexual és un procés que s'inicia en els primers anys d'existència i continua al llarg de tota la vida, en el qual s'hi veuen implicats tant la família com l'escola.
- Té a veure amb un conjunt d'aprenentatges que incidiran, tant en el nivell d'informació, com en les actituds i els comportaments.
- Ha de facilitar una informació adequada, variada i correcta: adequada, en tant que correspongui a les característiques del moment evolutiu de qui la rep; variada, en tant que contempli no només els aspectes relatius a l'anatomia i la fisiologia de la sexualitat, sinó també els aspectes afectius, de relació personal i de plaer; i correcta, en tant que estigui basada en coneixements fonamentats i lliures de prejudicis.
- Ha de tenir en compte que la informació és una condició necessària però no suficient, és a dir, constitueix una part fonamental del procés educatiu, però no la única ni la principal.
- La informació ha de facilitar l'adquisició d'actituds positives cap a la sexualitat i cap el propi cos, fomentant la pròpia autoestima i el respecte i l'afecte cap els altres. Alhora, ha d'orientar-se a desmitificar i desculpabilitzar la sexualitat, alliberant de sentiments de culpa i de vergonya i afavorint l'espontaneïtat i la comprensió de la varietat i riquesa de la conducta sexual humana.
- Ha d'afavorir comportaments saludables en relació a la sexualitat, preparant per prendre decisions assenyades i per fer front als possibles problemes vinculats a l'experiència sexual.
- Ha d'ajudar a generar actituds no discriminatòries, ni per raó de sexe ni d'orientació sexual.
- Ha de promoure la responsabilitat, preparant per prendre decisions per mitjà de l'anàlisi de les alternatives possibles i de les seves conseqüències.
- Ha de contribuir al coneixement dels diferents recursos disponibles.
- Finalment, ha de millorar les capacitats de comunicació i d'interrelació amb altres persones, i ajudar els infants i adolescents a viure i a integrar-se en una societat cada cop més oberta, igualitària i multicultural.

Per saber-ne més: <http://www.iesp.cat/documents.php>

L'OPINIÓ *Domènec Bañeres és professor de secundària. A més, dedica bona part del seu temps a la dinamització del Projecte "Sida: opinen els joves" de la Fundació "La Caixa". És màster en Educació per a la Salut, i forma part del grup de recerca "Aula de salut" de la Universitat de Lleida. En aquesta secció ens ofereix la seva visió sobre la contribució del professorat en la prevenció de la sida.*

L'educació per a la salut, i més concretament, la prevenció de la sida, encara poden semblar a alguns sectors qüestions que no s'avenen amb el currículum dels centres docents. Tanmateix, la pràctica diària de les persones que treballem als centres educatius ens mostra tot el contrari i ens fa pensar que, sens dubte, aquest és un bon espai per fer prevenció.

L'experiència del "Fòrum Sida" que es va dur a terme a Lleida l'any 2000, on hi van participar 17 centres d'ensenyament secundari, va ser el punt de partida que ens va fer pensar que realment podríem abordar el tema de prevenció de la sida d'una manera continuada, a la vegada que ens va demostrar que realment hi havia una predisposició favorable en un sector del professorat per treballar aquests temes a l'aula. D'aleshores ençà, any rere any, a través de la web "Sida: opinen els joves", diversos centres educatius han participat en projectes de prevenció del VIH/sida fent enquestes on-line, participant en xats i elaborant cartells preventius i manifestos pel "Dia mundial de la sida", on els alumnes dels diferents centres, alguns d'ells confessionals, manifesten les seves opinions. Tot aquest treball s'ha fet amb la complicitat i la participació de tutors i professors. Així, doncs, tenint en compte que el professorat som

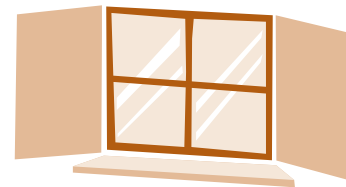
Seria un error plantejar projectes de prevenció de la sida entre els joves sense aprofitar la voluntat dels docents per afavorir conductes saludables entre els alumnes.

(o hauríem de ser) per als alumnes un referent positiu que els transmet coneixements i participa en la seva formació, entendrem qui té la clau per fer prevenció a l'aula. Les actuacions d'agents externs (tallers, xerrades, consultes puntuals...) tenen poc ressò entre els joves i obtenen dubtosos resultats.

Una qüestió diferent és si els docents estem o no capacitats per tractar aquests temes. D'entrada disposem dels mitjans metodològics per fer-ho, i penso que també de la capacitat per fer arribar els continguts bàsics de prevenció del VIH/sida. El model del docent agent de salut continua essent, al meu parer, força vàlid per transmetre coneixements preventius als joves. No fa gaire em comentaven uns professors que col·laboraven en un projecte de prevenció de la sida la seva sorpresa pel fet que alumnes de 15 i 16 anys tinguessin encara avui un gran desconeixement sobre la malaltia i les vies de transmissió del VIH. Seria un error plantejar projectes de prevenció de la sida entre els joves sense aprofitar la voluntat dels docents per afavorir conductes saludables entre els alumnes. Tan sols cal proporcionar recursos per a que els puguin aplicar.

FINESTRA OBERTA

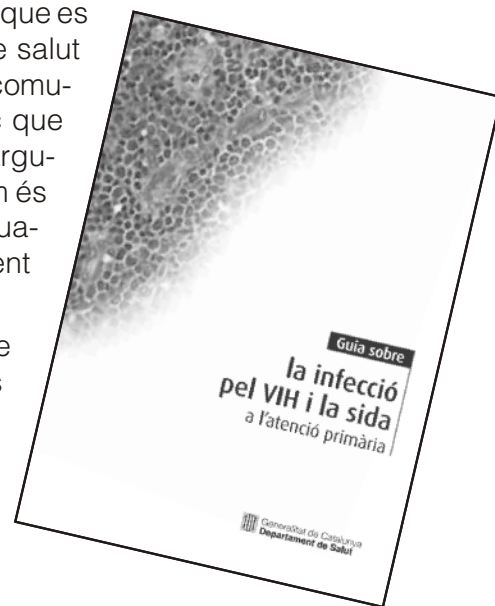
Guia sobre la infecció pel VIH i la sida a l'atenció primària. Edició revisada el 2007.

El juny de 2007 va veure la llum la segona edició de la Guia sobre la infecció pel VIH i la sida a l'atenció primària, editada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, un cop revisada i actualitzada, ja que des de la primera edició de l'any 1994 fins avui són molts els canvis que s'han produït en l'àmbit de l'atenció a la malaltia. Valgui com a exemple el fet que amb l'aparició de les noves teràpies contra el VIH, la infecció causada per aquest virus ha passat de ser una malaltia crònica progressiva amb un desenllaç de mort al cap d'un període de 5 a 12 anys, a ser una malaltia crònica amb llargues fases asimptomàtiques, i per a la qual l'estimació de supervivència podria arribar a ser de fins a 30-35 anys, segons apunten alguns estudis. Aquesta nova situació ha implicat passar, d'una atenció que requeria un elevat grau d'hospitalització, a una altra més ambulatoria i descentralitzada, en la que l'atenció primària juga un paper fonamental.

Diversos arguments avalen aquesta nova orientació: En primer lloc, el fet de que es tracta d'una malaltia que es pot prevenir i que constitueix un problema de salut pública. En conseqüència, tant l'educació sanitària (a la consulta i a nivell comunitari) com la detecció de persones que desenvolupen conductes de risc que poden conduir a la infecció, constitueixen una tasca principal. Un segon argument, té a veure amb les pròpies característiques de l'atenció primària, com és el fet de poder proporcionar una atenció propera, accessible, global i continuada en el temps, la qual cosa pot afavorir el fet d'involucrar-se en el seguiment clínic i la millora de l'adhesió al tractament.

La guia, de 287 pàgines, està estructurada en 13 capítols que tracten des de temes genèrics sobre la sida i la infecció pel VIH, fins a temes específics com ara l'actuació de l'atenció primària de salut en la detecció de comportaments de risc, la infecció pel VIH en la població infantil, en adolescents i joves, o en la dona, els aspectes eticolegals de la infecció pel VIH, o els aspectes sociosanitaris. El darrer apartat el constitueix una relació d'adreces i telèfons d'utilitat.

Per descarregar el document: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/sidaguia.pdf>

NAVEGANT **FightAIDS@home (Lluita contra la sida des de casa)**

Amb l'objectiu de contribuir a la lluita contra la sida, l'empresa IBM recolza i aporta la infraestructura tecnològica d'un projecte d'investigació que utilitza una xarxa mundial d'ordinadors (computació distribuïda). Aquesta xarxa es nodreix de voluntaris que cedeixen l'ús dels seus ordinadors en el temps en que no els fan servir. Actualment hi ha més de 190.000 persones vinculades a aquesta iniciativa, i gràcies a la seva col·laboració s'han pogut completar en 10 mesos processos d'anàlisi que haurien necessitat 100 anys per poder fer-se.

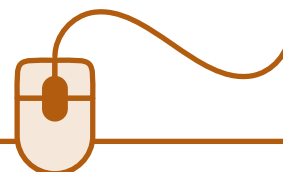
El projecte s'emmarca en una xarxa anomenada 'World Community Grid' que posa la tecnologia a disposició d'entitats sense ànim de lucre per a la seva utilització en projectes de recerca humanitària, que altrament no es farien, degut a l'alt cost de la infraestructura de computació necessària de no existir la computació distribuïda. Tots els resultats que s'assoleixen són de domini públic i es divulguen a la comunitat global d'investigadors. En el cas que ens ocupa, la investigació s'orienta a predir les interaccions rellevants entre les molècules dels tractaments potencials per al VIH i les proteïnes mutants d'aquesta malaltia, per afavorir el desenvolupament de tractaments més efectius. Els projectes són proposats per un centre d'investigació i després són seleccionats per un comitè assessor format per experts de la Universitat d'Oxford, la Clínica Mayo o l'Organització Mundial de la Salut.

Per adherir-se a aquesta xarxa, l'usuari descarrega un programa gratuït que s'activarà en aquells moments en que el seu ordinador estigui encès però no estigui sent utilitzat. Aleshores s'activarà un potent programa de càlcul, mentre l'usuari veurà un simple protector de pantalles.

Més informació i adhesió a la xarxa de computació distribuïda:

<http://fightaidsathome.scripps.edu/index.html> (en anglès).

http://www.worldcommunitygrid.org/projects_showcase/viewFaahResearch.do (en castellà).

AMB POQUES PARAULES

Jornada sobre Salut i Immigració. La va organitzar l'Ajuntament de Montcada el passat gener per intercanviar experiències de promoció de la salut amb col·lectius nouvinguts. L'Ajuntament de Mataró va presentar un projecte de prevenció de la sida en població no alfabetitzada.

Es poden consultar les ponències a: <http://www.montcada.cat> (Webs municipals / Salut Pública / Promoció de la salut).

Informe ONUSIDA 2008. A finals de juliol es va fer públic l'*Informe sobre la epidèmia mundial de sida 2008*, elaborat per l'ONUSIDA, que permet valorar els progressos i identificar els punts forts i els punts febles de la resposta global davant la sida. Es pot baixar de: <http://www.unaids.org/es>

Pla multisectorial davant la infecció pel VIH i la sida. Espanya 2008-2012. Constitueix el principal instrument de planificació del *Plan Nacional sobre el Sida*, i ofereix una visió global de l'evolució de l'epidèmia i de les mesures per combatre-la a nivell estatal.

Disponible a: <http://www.msc.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/home.htm>

Nova difusió del Programa Màquina. Per tornar a promocionar aquest programa, que compte amb el suport de més de 130 ajuntaments, universitats i entitats d'arreu del país, i que pretén millorar l'accessibilitat dels joves als preservatius, el Departament de Salut ha editat recentment un targetó informatiu sobre el programa per distribuir-lo als municipis de més de 5.000 habitants.

III Jornada Sida i Món Local a Catalunya. Tindrà lloc al Prat de Llobregat el 26 de febrer de 2009, organitzada per la Xarxa Sida i Món Local, amb la col·laboració de l'Ajuntament del Prat, la Diputació de Barcelona i el Departament de Salut. El dia d'abans es farà una sessió complementària: "Mitja jornada d'actualització en VIH/sida a Catalunya".

Més informació a la secretaria tècnica de la jornada: www.supportserveis.com Tel: 93 201 75 71

SEX O NO SEX.

Exposició itinerant per a la prevenció del VIH/sida i les altres ITS.

CESSIÓ GRATUÏTA

Adreçada a joves de 15 a 18 anys. Inclou: 10 plafons de 85 x 200 cm (hi caben en un turisme; són enrrollatbles i automuntables; no cal penjar-los), una guia d'activitats per als educadors, i un díptic per als joves.

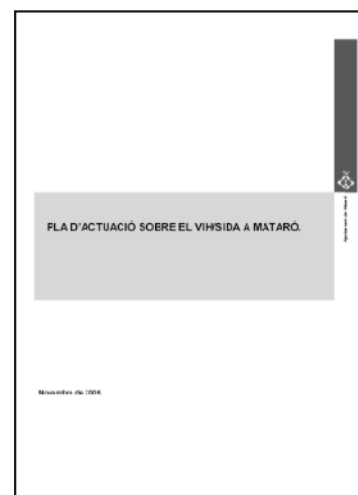
Es cedeix a: ajuntaments, instituts, entitats, punts d'informació juvenil, etc.

Més informació a: pds@pdsweb.org Tel: 93 430 71 70

EL CALAIX Pla d'actuació sobre el VIH/sida a Mataró.

El va aprovar l'Ajuntament d'aquesta vila del Maresme a finals de 2006 i serà vigent fins al 2010. Per a la seva elaboració es va constituir un grup de treball amb representació dels diferents serveis involucrats en la problemàtica a nivell assistencial i comunitari. El pla estableix 8 línies d'acció: 1. Informació, avaluació i recerca (crear un sistema d'informació estable per adequar els recursos a les necessitats i avaluar les accions); 2. Prevenció (evitar noves infeccions i reduir l'impacte personal i social de l'epidèmia); 3. Detecció (potenciar la detecció per millorar el control de la infecció i evitar la seva transmissió per desconeixement de l'estat serològic); 4. Tractament (millorar el procés assistencial dels afectats i del seu entorn); 5. Inserció (potenciar la inserció social i laboral); 6. Participació (afavorir la implicació social i les intervencions comunitàries i multisectorials); 7. Sostenibilitat (assegurar la continuïtat); i 8. Cooperació (col·laboració amb altres plans locals i amb la Xarxa Sida i Món Local). El diagnòstic inicial del pla indica que puja la mitjana d'edat de les noves infeccions, que les relacions heterosexuales són la via principal d'infecció, i que aquesta creix entre les dones i els immigrants, per la qual cosa contempla la perspectiva de gènere i la universalitat de les accions.

Més informació: http://www.mataro.cat/ajuntament/publidoc/altres/Pla_vih sida06.pdf

prevenim • sida

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Dipòsit legal:

Fotomecànica i impressió:

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.sida

Provença, 79 baixos 3a. 08029 Barcelona

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773

E-Mail: prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim • sida

Butlletí d'informació sobre **prevenció del VIH/sida** a Catalunya • Número 4 - 2009

En aquest número...

- Editorial** 2
Presentació dels continguts d'aquest nou número del butlletí.
- Cop d'ull a la recerca** 2
Comentari d'un estudi que analitza les diferències en la prevalença del VIH i altres infeccions de transmissió sexual (ITS) entre treballadores del sexe espanyoles i immigrades.
- Materials** 3
El teu cos pot transmetre emocions i més... – informació sobre les infeccions de transmissió sexual per a la població general (desplegable).
Infeccions de transmissió sexual. Com prevenir-les i afrontar-les – informació i orientacions per a joves i educadors (quadern).
Sifilis. Preguntes i respostes – informació sobre la sifilis i pautes per a la seva prevenció (tríptic).
- En pràctica** 4
Comentaris sobre l'ús de materials audiovisuals per a la prevenció de la infecció pel VIH/sida i altres ITS, a propòsit de la producció d'un curtmetratge de ficció en el marc del Pla d'acció sobre el VIH/sida de l'Hospitalet de Llobregat.
- L'opinió** 4
Francisca Molero Rodríguez, metgessa del Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR) de Sant Andreu de la Barca, ens dóna la seva visió sobre com millorar l'atenció dels joves que arriben als PASSIR.
- Finestra oberta** 5
Comentaris a propòsit de la presentació d'un nou material educatiu per a la prevenció del VIH/sida, en format de còmic, de l'entitat Joves per a la Igualtat i la Solidaritat (JIS).
- Navegant** 5
Suggeriments de navegació per la web de l'educació afectiva i sexual de l'Institut d'Estudis de la Sexualitat i la Parella.
- Amb poques paraules** 6
Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb el VIH/sida i altres infeccions de transmissió sexual.
- El calaix** 6
Informació sobre les característiques del PASaL'H (Pla d'actuació sobre VIH/sida de l'Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat) que s'aplica des de l'any 2001.

elaborat per:

en col·laboració amb:

Institut d'Estudis de la
Sexualitat
i la Parella

finançat per:

La vinyeta

En els darrers anys s'ha observat al nostre país un augment en la prevalença de les infeccions de transmissió sexual (ITS), principalment la sífilis, la clamídia i la gonocòccia. Alhora, actualment coneixem l'existència de sinergies entre les ITS i la infecció pel VIH. Així, per exemple, sabem que la presència d'ITS augmenta el risc de contraure o transmetre el VIH alhora que la infecció pel VIH fa la persona més susceptible enfront d'altres ITS; que les ITS i el VIH comparteixen la mateixa ruta i els mateixos determinants de transmissió i, per tant, que les mesures preventives són semblants per a tots els casos; o que una de les formes més efectives de prevenir la infecció pel VIH és diagnosticar i tractar de forma precoç i adequada les ITS. Això ens ha portat a plantejar els continguts d'aquest nou número de **Prevenim.sida** de manera que (a diferència dels anteriors) no se centrin sobre el VIH/sida en particular, sinó que tractin sobre les ITS en general i sobre el VIH/sida com una més d'elles.

COP D'ULL A LA RECERCA

Diferències en la prevalença del VIH i altres ITS entre treballadores del sexe espanyoles i immigrades

Tradicionalment s'ha atribuït a les treballadores sexuals un paper important en la transmissió del VIH i altres infeccions de transmissió sexual. Malgrat això, en general, el sexe comercial en el nostre país ha estat poc rellevant pel que fa a la transmissió del VIH a la població, excepte en el cas de les dones que referien haver consumit drogues injectades, que actualment representen una minoria.

L'estudi que comentem (Folch C, Sanclemente C, et al., 2009) es va dur a terme l'any 2005, com a part del Sistema Integrat de Vigilància Epidemiològica del VIH. Per realitzar-lo es va seleccionar una mostra de conveniència (no aleatòria) de 400 dones, majors de 18 anys, i la informació es va obtenir per mitjà de l'aplicació d'un qüestionari estructurat, anònim, adaptat d'un altre utilitzat per *Médicos del Mundo* l'any 2002. D'altra banda, i previ consentiment informat, es varen recollir de forma anònima mostres de fluid oral per determinar la prevalença de la infecció pel VIH, i mostres d'orina per determinar la prevalença de *C. Trachomatis* i de *N. Gonorrhoeae*.

De les 400 dones, un 10,8% eren espanyoles, un 30,7% llatinoamericanes, un 32,5% de l'est d'Europa i un 26% africanes. A les dones participants se'ls hi va oferir una compensació econòmica de 12 euros i se'ls hi va lliurar una tarja que els hi facilitava l'accés a un centre

sanitari on es podien realitzar una revisió ginecològica i el cribratge del VIH i altres ITS.

(...) les treballadores sexuals que exerceixen a Catalunya tenen, segons la seva procedència, peculiaritats socials i culturals molt definides, per la qual cosa caldria treballar amb cada grup d'una manera específica, tenint en compte aquestes diferències. Així, el treball per mitjà de mediadors culturals es fa imprescindible.

Els resultats principals de l'estudi indiquen que un 95,5% de les dones estudiades feien servir el preservatiu en les relacions amb els clients, i que un 12,4% el feien servir també amb les parelles estables. La prevalença del VIH va ser d'un 1,8%, la de *C. Trachomatis* va ser d'un 5,5% i la de *N. Gonorrhoeae*, d'un 0,5%.

La baixa prevalença global de la infecció pel VIH observada concorda amb l'ús elevat del preservatiu a

l'àmbit laboral, la qual cosa ajuda a desmitificar la relació VIH/sida – prostitució. Malgrat això, la prevalença va ser significativament més gran entre les dones espanyoles (9,3%); un resultat que coincideix amb les observacions d'altres estudis, en els quals es troba una major freqüència d'ús de drogues injectades entre aquest grup de dones.

Pel que respecta a l'ús del preservatiu en les relacions de parella estables, aquest és significativament menor que en la relació amb els clients, ja que aquest és vist com una eina de treball, i per tant no fer-lo servir en les seves relacions personals ve a ser una manera de marcar diferències entre la seva vida laboral i la seva vida personal.

Les dades obtingudes en l'estudi mostren que les treballadores sexuals que exerceixen a Catalunya tenen, segons la seva procedència, peculiaritats socials i culturals molt definides, per la qual cosa caldria treballar amb cada grup d'una manera específica, tenint en compte aquestes diferències. Així, el treball per mitjà de mediadors culturals es fa imprescindible.

Les conclusions finals de l'article indiquen que cal insistir en l'ús constant del preservatiu amb els clients, i també amb les parelles estables com una estratègia de prevenció que cal mantenir. També es destaca que les treballadores sexuals espanyoles requereixen especial atenció, ja que fan servir menys el preservatiu i presenten una major prevalença d'infecció pel VIH.

Per seguir llegint: Folch C, Sanclemente C, Esteve A, Martró E, Molinos S, Casabona, J. «Diferencias en las características sociales, conductas de riesgo y prevalencia de infección por el virus de la inmunodeficiencia humana e infecciones de transmisión sexual entre trabajadoras del sexo españolas e inmigrantes en Catalunya». *Medicina clínica*, 2009; 132(10): 385-388

L'article es pot descarregar de: <http://www.elsevier.es/medicinaclinica>

MATERIALS

El teu cos pot transmetre emocions i més...

Material editat pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, en forma de desplegable, per facilitar informació sobre les infeccions de transmissió sexual (ITS) a la població general. Amb un total de 12 planes, aquest material desenvolupa els seus continguts responent a preguntes sobre les ITS, del tipus: Quines són? Com es transmeten? Com es manifesten? Com saber si s'està infectat? Hi ha tractaments? Com es poden prevenir?

Disponible en català i castellà, aquest material també inclou una sèrie de quadres amb recomanacions sobre diversos aspectes que convé tenir en compte, una taula amb la descripció de possibles símptomes o signes que farien sospitar d'una ITS, i informació sobre on adreçar-se si es pensa que es pot estar infectat o infectada o si es considera que la pròpia manera d'actuar comporta risc d'infecció.

Es pot descarregar de: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir479/mts2009cat.pdf>

Infecions de transmissió sexual Com prevenir-les i afrontar-les

Quadern adreçat als adolescents i joves i als educadors que treballen amb persones d'aquestes edats. Editat per l'Àrea de Salut Pública i Consum de la Diputació de Barcelona i elaborat per professionals del Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat (CJAS), es proposa ser un element d'orientació per a la

població destinatària, informant i aclarint dubtes sobre les infeccions de transmissió sexual (ITS) i orientant sobre com actuar i on cercar ajuda en situacions de conflicte.

El quadern, de 28 pàgines, descriu què són les ITS, quins són els senyals d'alerta d'una possible ITS, i quines són les característiques de les més habituals en el nostre entorn: gonorrea, sífilis, clamídia, herpes genital, condilomes, hepatitis víriques, sida, vulvovaginitis i infeccions per paràsits. També aconsella com actuar davant la sospita d'una ITS, què fer si es confirma un diagnòstic i com prevenir les ITS. Finalment, inclou el telèfon, web i correu electrònic d'alguns recursos on es pot obtenir més informació.

Es pot descarregar de: <http://www.diba.cat/salutpublica/promociosalut/educaciosexualiafectivitat/its.pdf>

Sífilis Preguntes i respostes

Material editat en forma de tríptic pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya el qual s'adreça a la població general per oferir informació sobre aquesta infecció de transmissió sexual i suggerir pautes per a la seva prevenció. Dóna resposta d'una manera senzilla i entenedora a diverses qüestions, com ara: Què és la sífilis? Com es transmet? Com es manifesta? Com es pot saber si es té la infecció? Com es tracta? Com es pot prevenir?

Inclou també un esquema molt clarificador sobre com evoluciona la infecció en cas que no es porti a terme cap tractament. A més, aporta informació sobre on adreçar-se per aclarir dubtes sobre aquesta malaltia o si es pensa que la pròpia manera d'actuar comporta risc d'infecció. Se'n poden demanar exemplars, en català o castellà, al Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida.

Es pot descarregar de: http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir3042/sifilis_cat_02_3.pdf

EN PRÀCTICA

Utilització de materials audiovisuals en la prevenció de la infecció pel VIH/sida i altres ITS

Les tecnologies basades en la imatge tenen un elevat grau d'impacte en el món juvenil i, per aquest motiu, són cada dia més els educadors i els tècnics de salut que contempen amb gran interès la utilització d'aquests mitjans en la seva activitat quotidiana.

Ara bé, sovint s'associa la utilització d'aquests mitjans a un alt grau de complexitat tècnica, la qual cosa fa que alguns professionals es facin enrere a l'hora de fer-los servir. Per sort, algunes experiències ens ajuden a reconsiderar aquesta valoració, ja que en molts casos les dificultats tècniques es poden resoldre, simplement, comptant amb el suport i la col·laboració d'altres professionals que puguin encarregar-se de la part més tècnica del projecte o activitat.

Com en tantes altres ocasions, acabem, per necessitat, en el terreny del treball col·laboratiu o en equip.

Podem esmentar com exemple d'aquesta manera de treballar, la iniciativa que s'ha desenvolupat darrerament en el marc del Pla d'acció sobre el VIH/sida a l'Hospitalet de Llobregat, en la qual s'ha dut a terme la producció d'un curtmetratge de ficció orientat a la prevenció.

El rodatge d'aquest curtmetratge es va desenvolupar durant 2 mesos per un grup de 18 joves, estudiants de diversos instituts d'aquell municipi, que van adoptar els rols d'actors, guionistes, tècnics i productors. El treball va estar supervisat per diversos professionals, tant en els aspectes relacionats amb la tècnica

cinematogràfica, com pel que tenia a veure amb la infecció pel VIH/sida i la seva prevenció.

És important destacar la importància de la participació dels joves en el disseny i aplicació de les campanyes de prevenció, ja que aquest fet ajuda a que millorin la seva informació i siguin així més conscients de la seva responsabilitat, i també perquè gràcies a aquesta metodologia es poden oferir als joves materials de prevenció fets des de la seva pròpia perspectiva vital, potser amb menys qualitat de la que tindria un documental comercial, però amb una proximitat molt més gran.

Per saber-ne més: Rojo A, Fargas J, Castillo E, Petit J. *Producció d'un curtmetratge de ficció per a la prevenció del VIH/sida.* Pòster presentat a III Jornada Sida i Món Local. El Prat de Llobregat, 25-26 de febrer de 2009.

L'OPINIÓ **Francisca Molero Rodríguez**, metgessa del Programa d'Atenció a la Salut Sexual i Reproductiva (PASSIR) de Sant Andreu de la Barca, directora de l'Institut de Sexologia de Barcelona, Presidenta de la Societat Catalana de Sexologia i coordinadora del màster de Sexologia clínica i salut sexual de la Universitat de Barcelona, ens dona la seva visió sobre cap a on caldria anar per millorar l'atenció dels joves que arriben als PASSIR.

La majoria de serveis com el nostre tenen un horari especial d'atenció als joves. Malgrat això, solem pensar que no arribem als joves amb més problemes i més vulnerables. En general, els joves venen als nostres serveis quan tenen un problema: por d'un embaràs immediat, per demanar un mètode anticonceptiu diferent al preservatiu, o perquè tenen molèsties ginecològiques o una infecció des de fa temps. Però no solen venir per raons preventives o per cercar informació, si no hi ha un malestar.

Per arribar als joves, els professionals els hem d'entendre i conèixer el seu moment evolutiu i la seva realitat. L'adolescència és un període de canvis ràpids, que comporten independitzar-se emocionalment de la família, consolidar les habilitats de relació amb els amics, desenvolupar les capacitats intel·lectuals, incorporar principis ètics aplicables a la realitat i cercar l'autonomia. Alhora, és molt important la imatge corporal i els seus sentiments al respecte. I, a més de tot això, han d'aprendre a gestionar la seva sexualitat: enamorar-se, descobrir el sexe compartit, fer-se conscients dels seus desitjos sexuals...

La globalització de la informació, les noves tecnologies... han produït canvis importants en la manera de viure la sexualitat: ha baixat l'edat d'inici de relacions sexuals coitals, ha augmentat el nombre de parelles sexuals estables i esporàdiques al llarg de la vida, hi ha més relacions sexuals entre persones de cultures diferents, hi ha un major "consumisme sexual"... Alhora, les fonts d'informació són molt accessibles, malgrat que sovint poc científiques. L'ús dels mètodes anticonceptius està més diversificat i, de fet, ha augmentat l'ús del preservatiu, però no sempre de manera correcta ni en totes les relacions de risc. Els joves d'avui tenen més accés al sexe i més

Els joves d'avui tenen més accés al sexe i més pressió per tenir relacions sexuals coitals i per provar pràctiques diverses, però moltes vegades els manca la maduresa suficient i una educació sexual adequada

pressió per tenir relacions sexuals coitals i per provar pràctiques diverses, però moltes vegades els manca la maduresa suficient i una educació sexual adequada.

Sabem que la informació es necessària però no suficient per prevenir el risc en les pràctiques sexuals, però tampoc disposem d'un model d'educació afectiu sexual adequat. Potser per això, continuen sent vigents la sexualitat genitalitzada i la primàcia coital. I les conseqüències d'això són els embarassos no desitjats i les infeccions cada cop més presents (herpes genitals, condilomes, clamídies, tricomonos...).

Davant d'aquesta realitat els professionals hem de procurar: oferir informació sexual, adaptada a les característiques i necessites de cada jove; saber escoltar i adaptar el llenguatge a la terminologia dels joves; coordinar-nos amb altres professionals més entrenats en tasques educatives relacionades amb la sexualitat; donar missatges positius (valoració positiva de la recompensa, reconeixement del dret al plaer, sense culpa ni ansietat per por d'un embaràs o d'una ITS); promoure una sexualitat desgenitalitzada i lúdica, i unes actituds, uns coneixements i unes pràctiques que permetin gaudir del sexe minimitzant al màxim els riscos; afavorir una visió de l'afectivitat com una eina de benestar i de plaer; i no oblidar que per al benestar i la responsabilitat és bàsic tenir habilitats socials (assertivitat, autoestima, tècniques de negociació...).

FINESTRA OBERTA

Còmic sobre la sida

A finals del passat mes de juny, el col·lectiu Joves per a la Igualtat i la Solidaritat (JIS), va presentar un material educatiu per a la prevenció del VIH/sida, en format de còmic. Aquest material és el resultat d'una selecció de còmics que s'havien presentat en anys anteriors al 1r i 2n Certamen de Còmic sobre la Sida organitzat per aquesta entitat.

Amb la publicació d'aquest conjunt de còmics es facilita un recurs que, mitjançant dinàmiques i activitats generades a partir del treball amb els còmics, permetin desenvolupar una sèrie d'accions educatives per a la prevenció del VIH, promovent una sexualitat saludable i positiva, des d'una perspectiva de gènere i sota el paradigma de la gestió dels plaers i els riscos. Els còmics seleccionats aborden temes com ara la comunicació i la relació amb la parella, la negociació del preservatiu, el respecte i la no discriminació, etc.

La guia està estructurada en quatre grans blocs: en el primer es defineixen una sèrie de conceptes bàsics al voltant de la sexualitat, els mètodes anticonceptius i la sida. En el segon, es presenten els còmics. El tercer bloc inclou les dinàmiques per treballar amb els joves i es recullen els objectius i la metodologia proposada. Finalment, el quart bloc, inclou un recull de recursos i bibliografia. Aquest document està adreçat als professionals que treballen amb joves i permet una utilització molt versàtil en funció de les necessitats i possibilitats de cada educador.

A més, aquest material es completa amb tres elements diferents: el primer, un CD-ROM que es distribueix conjuntament amb la guia, i que conté les propostes de dinàmiques i activitats, així com altre material addicional. El segon complement té a veure amb una exposició de cartells amb els còmics de la guia, en format 50 x 70 cm. que es pot sol·licitar al JIS. El tercer element és un blog, on a més de poder descarregar-se el material, els visitants poden fer suggeriments, comentaris, propostes, etc. La intenció és que el blog esdevingui un canal de comunicació entre les persones que utilitzen el material i les persones que l'han creat, però també que faciliti que aquelles que l'estan utilitzant intercanviïn experiències. En definitiva, una proposta molt completa i ben elaborada, i sens dubte atractiva per als adolescents.

Més informació a: <http://www.joves.org> - <http://comicsobrelasida.blogspot.com>

NAVEGANT La web de l'educació afectiva i sexual

Una queixa relativament estesa entre molts professionals té a veure amb la gran quantitat de materials educatius que hi ha a l'abast però que, a causa de la seva dispersió, costen de localitzar, i per tant, sovint, d'utilitzar. Per ajudar en aquesta tasca, l'Institut d'Estudis de la Sexualitat i la Parella ha iniciat una tasca de recollida i catalogació d'aquells materials que poden ser d'utilitat a l'hora de dur a terme accions o projectes relacionats amb l'educació afectiva i sexual. Per fer-ho més accessible a tothom, han decidit de penjar-ho a Internet, en una web en la que tots aquests materials es presentin d'una manera ordenada, tant temàticament, com en funció del col·lectiu al qual s'adreça cada apartat.

S'hi pot trobar un apartat de llibres recomanats, per infants, adolescents, pares i mares, educadors, i també per a professionals sanitaris. Per facilitar la tasca dels educadors, algunes d'aquestes propostes estan ordenades a més en diferents apartats, com ara els relacionats amb la sexualitat i la discapacitat, o els abusos sexuals a la infància. Alhora, es proposen altres materials com ara còmics, materials audiovisuals en format vídeo o DVD, jocs, o exposicions, amb la finalitat d'abastar recursos educatius en diversos formats i suports. A més, properament s'inclourà un apartat amb propostes d'activitats i orientacions per treballar determinats continguts al llarg de l'ensenyament obligatori, i un altre apartat amb les adreces dels recursos i organitzacions que poden ser d'utilitat en matèria d'educació afectiva i sexual. En definitiva, una web al servei dels professionals de la salut i de l'educació, però també al servei dels pares i les mares, i fins i tot dels mateixos adolescents i joves.

Més informació: <http://www.educacioafectivaisexual.cat>

AMB POQUES PARAULES

Recull de recursos de dinamització per a la prevenció de la sida i altres infeccions de transmissió sexual adreçat a joves. La Secretaria de Joventut del Departament d'Acció Social i Ciutadania i la Direcció General de Salut Pública del Departament de Salut han actualitzat i reeditat un recull dels recursos per intervenir en prevenció del VIH/sida i les altres ITS que ofereixen les diverses administracions i les entitats especialitzades en el tema.

Es pot descarregar de: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/droguessida.pdf>

Xarxa Sida i Món Local. Declaració d'El Prat de Llobregat, 26 de febrer de 2009. Els passats 25 i 26 de febrer de 2009 es va celebrar la III Jornada Sida i Món Local, un espai de trobada de diverses administracions i organitzacions catalanes, amb la finalitat d'assumir un paper protagonista en l'abordatge de la infecció pel VIH/sida. Fruit d'aquesta jornada, va sorgir una declaració de 10 punts.

Es pot descarregar de: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/sidapratdec.pdf>

Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya (CEEISCAT). És un òrgan del Departament de Salut que es va crear l'any 1994 amb l'objectiu de recollir, processar i divulgar la informació més rellevant en relació a la magnitud i les característiques de l'epidèmia del VIH/sida a Catalunya. El CEEISCAT porta el registre del nombre de casos de sida a Catalunya, que es pot consultar juntament amb altra documentació, com ara els diferents informes de casos d'infeccions de transmissió sexual a Catalunya, a l'adreça: http://www.ceescat.org/Index_Cat.htm

Guia de programes i serveis en promoció de la salut. L'Ajuntament de Lleida, amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i de diverses entitats, ha editat una guia que recull les actuacions que es realitzen en els centres educatius d'aquella ciutat relacionades amb la promoció de la salut, entre les quals s'inclouen diferents programes i serveis específics d'educació afectiva i sexual.

Es pot descarregar de: http://serveispersonals.paeria.cat/documents/gestions/Document_142_2114.pdf

Monogràfics sobre infeccions de transmissió sexual del butlletí Infosida. El Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida ha publicat dos números monogràfics del butlletí *Infosida* dedicats a les infeccions de transmissió sexual (ITS). El primer (número 35) tracta del ressorgiment de les ITS i de la seva relació sinèrgica amb la infecció pel VIH. Al segon (número 36), l'èmfasi es posa en el cribratge de les infeccions, el seu maneig clínic i l'estudi i el tractament dels contactes com a estratègies fonamentals per al control d'aquest problema de salut pública.

Es poden descarregar de:

<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/infosida35.pdf> i <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/pdf/infosida36.pdf>

EL CALAIX PASal'H

Pla d'actuació sobre el VIH/sida de l'Ajuntament de L'Hospitalet de Llobregat

La ciutat de L'Hospitalet de Llobregat compta, des de l'any 2001, amb un Pla local d'abordatge integral de la infecció pel VIH i la sida, gestionat per la Comissió Tècnica de la sida de la ciutat que fou creada l'any 1996 per iniciativa de l'Ajuntament amb la participació de la Diputació de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i les ONG de la ciutat que treballen en aquest àmbit. Concebut com una eina dirigida a una estructura coordinada i continuada el conjunt L'Hospitalet, ha esdevingut un veritable model xarxa entre administracions públiques i societat: prevenció, tractament, atenció social, inserció, criteris participatius, tècnics, científics i inicials (2001-2004 i 2005-2009) i ara s'està elaborant el següent període d'aplicació (2010-2015). Inclou un programa d'educació afectivo-sexual en l'àmbit de l'ESO anomenat Maleta Pedagògica, millora de l'accessibilitat al preservatiu, un telèfon d'informació, serveis d'atenció i assessorament en salut per a joves i adolescents, programes divulgatius a la ràdio i televisió locals, cooperació internacional i activitats formatives, entre d'altres línies d'actuació.

Catalunya i les ONG de la ciutat que treballen en permetre integrar i definir de manera global, d'actuacions en matèria de VIH/sida a d'intervenció comunitària basat en el treball en civil que promou i coordina accions de sensibilització, monitoratge i avaluació amb sostenibles. El Pla s'ha aplicat en dos períodes

Més informació: <http://www.l-h.cat/webs/pasalh>

prevenim • sida

Edita: Comunitat, Educació i Salut. SL
Rocafort 246, 1er 1a - 08029 Barcelona

Direcció: Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Dipòsit legal:

Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?
Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?
Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!
Prevenim.sida

Tel: 934 307 170 · Fax: 934 390 773
E-Mail: prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim • sida

Butlletí d'informació sobre **prevenció del VIH/sida a Catalunya** • Número 5 - 2010

En aquest número...

Editorial	2
Estigma, discriminació i VIH.	
Cop d'ull a la recerca	2
Comentari d'un estudi fet a Girona per conèixer la percepció del risc de contraure una ITS en els joves i les seves actituds i conductes envers les mesures de protecció en les relacions sexuals.	
Materials	3
<i>Sida i comunitat escolar</i> – per millorar la informació, afavorir la integració i evitar la discriminació a l'escola (guia).	
<i>Positiu</i> – dues dones seropositives lluiten per poder fer una vida normal sense ser víctimes del rebuig social (pel·lícula de ficció).	
<i>Niños saludables con el apoyo familiar</i> – per a famílies amb fills i filles lesbianes, homosexuals, bisexuals i transsexuals (guia).	
En pràctica	4
Comentaris i propostes per a la utilització d'anuncis publicitaris en activitats de prevenció de la infecció per VIH/sida i ITS en general.	
L'opinió	4
Gabriel J. Martín, coordinador de projectes i psicoterapeuta a la Coordinadora Gai-Lesbiana de Catalunya i a l'associació Gais Positiu, ens aporta les seves propostes per combatre l'estigma i la discriminació que sovint comporta el fet de ser una persona seropositiva.	
Finestra oberta	5
Comentari sobre l'ús de vídeos publicitaris en campanyes de prevenció i presentació d'una selecció diversificada basada en la qualitat, la originalitat i la diversitat d'origens.	
Navegant	5
Comentari d'un web de la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals, d'interès per a col·lectius específics i per treballar la necessitat d'assumir la responsabilitat de la prevenció en les relacions sexuals.	
Notes bibliogràfiques	6
Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb el VIH/sida i altres infeccions de transmissió sexual.	
El calaix	6
Presentació de les línies d'actuació preventiva sobre VIH/sida al Prat de Llobregat.	

elaborat per:

en col·laboració amb:

Institut d'Estudis de la
Sexualitat
i la Parella

finançat per:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

SIDA
900 212222
Informació confidencial i gratuïta

La vinyeta

M'agrades
tant Swntdrspfl!
És que amb tu
tot és tant
diferent!

Grumf....

Estigma, discriminació i VIH. La realitat del VIH/sida requereix un triple abordatge que contempli intensificar la prevenció, millorar la qualitat de vida del afectats i garantir el respecte dels Drets Humans. Per a cada un d'aquests nivells, l'estigma i la discriminació associats al VIH/sida juguen a la contra i són una dificultat afegida que cal superar. De fet, el reconeixement de la seva importància en els darrers anys ha estat un factor clau per enfortir les respostes efectives al problema. El seu origen es troba en la desinformació i la por. No obstant això, els avenços que s'han produït en el coneixement i l'abordatge del VIH/sida des del seu descobriment, ara fa tres dècades, no han evitat que aquest continuï sent un escenari d'estigmatització, prejudici i discriminació que, a més de ser una font d'estrès i malestar psicològic per a les persones afectades i el seu entorn familiar i social, té també repercussions sobre la salut pública, en condicionar la realització de proves de detecció, la busca d'ajuda i tractament o l'adopció de mesures de protecció en les relacions sexuals. Conscients d'això, aquest nou Prevenim.sida atorga a aquesta temàtica un paper destacat, tot incorporant-la en varies de les seves seccions.

COP D'ULL A LA RECERCA

Percepció del risc de contraure una malaltia de transmissió sexual en població jove

L'article que comentem en aquesta ocasió fa referència a un estudi que es va fer entre els anys 2006 i 2008 a la ciutat de Girona. La població estudiada eren els joves de 15 a 21 anys i l'objectiu del treball consistia en conèixer la percepció del risc de contraure una infecció de transmissió sexual en aquesta població, així com les seves actituds i conductes pel que fa a l'adopció de mesures de protecció en les relacions sexuals.

(...) el risc d'infecció de transmissió sexual es percep com a baix, i està molt relacionat amb la sida, de manera que les altres ITS solen ser ignorades per la majoria dels joves...

A nivell metodològic es va dissenyar un estudi qualitatiu socioconstructivista i es va treballar amb una mostra intencional, seleccionada a partir d'uns perfils basats en l'edat, el gènere, el nivell socioeconòmic i l'ètnia (gitana o no gitana). D'aquesta manera es pretenia recollir la màxima varietat de discursos dels joves sobre el tema. La mostra va incloure 34 joves assignats a dos centres de salut de Girona: un del centre de la ciutat i l'altre d'una zona perifèrica amb majoria de població gitana. La recollida d'informació es va fer amb cinc grups focals: noies de 15 a 17 anys de nivell socioeconòmic mig i alt; grup equivalent de nois; joves de 18 a 21 anys de nivell mig i alt; nois de 15 a 21 anys de nivell baix i ètnia gitana; i grup de noies equivalent a l'anterior. Es va garantir als participants la confidencialitat de les seves aportacions.

Els resultats d'aquest estudi indiquen com a primer fet destacable que el que més influeix en les conductes protecto-

res dels joves en les relacions sexuals és la percepció del risc d'embaràs, juntament amb altres aspectes del context de vida dels joves, com ara el fet de conèixer dones joves que s'hagin quedat embarassades sense haver-ho planificat. Tant és així que quan baixa la percepció del risc poden deixar d'utilitzar preservatius; per exemple els dies immediats després de la menstruació.

Un segon fet destacable és que el risc d'infecció de transmissió sexual es percep com a baix, i està molt relacionat amb la sida, de manera que les altres ITS solen ser ignorades per la majoria dels joves estudiats. A més, suposen que cap d'elles és gaire greu, per la qual cosa, no només tenen una baixa percepció de la seva vulnerabilitat en relació a les ITS sinó també una visió distorsionada de la severitat de les conseqüències que se'n poden derivar. Així no sorprèn que, malgrat valorar com insuficient el seu nivell d'informació, no busquin millorar-lo, ja

que no els preocupa gaire el risc d'infecció.

Un tercer element que es desprèn d'aquest estudi és la tendència a justificar la discrepància entre les actituds i els comportaments individuals sobre la base del coneixement i la confiança en l'altra persona, al fet de no controlar la situació a causa del consum d'alcohol, i a la idea que si als altres no els acostuma a passar res és fàcil que a ells tampoc. En el primer argument pot influir el fet de que alguns joves que mantenen relacions sexuals habitualment, fan servir patrons de monogàmia seriada, és a dir: que mantenen relacions d'una major o menor durada, però en les que acostumen a ser fidels, la qual cosa ajudaria a disminuir la percepció de vulnerabilitat.

Un quart element destacable d'aquest estudi és l'evidència de l'escassa influència del sistema sanitari sobre els coneixements i la construcció d'una perspectiva de risc respecte les relacions sexuals entre els joves, i el fet que aquests manifestin un cert grau de desconfiança pel que fa al grau de confidencialitat de l'atenció rebuda.

Finalment, l'estudi conclou, d'acord amb altres treballs realitzats al Regne Unit, que els joves utilitzen més els serveis de salut sexual quan tenen un major coneixement d'ells, confien en l'educació rebuda a l'escola i hi ha una bona coordinació entre aquells serveis i l'escola. Caldria prendre'n bona nota...

MATERIALS

Sida i comunitat escolar

Guia publicada pel Departament de Salut, dirigida a l'àmbit educatiu, per tal de millorar la informació sobre la infecció pel VIH, afavorir la integració i evitar situacions de discriminació i de rebuig social envers l'infant i l'adolescent afectats pel VIH. Consta de 3 apartats principals: en el primer es presenten els aspectes generals de la malaltia, el segon tracta sobre el dret a la confidencialitat dels infants i del personal docent infectat, mentre que el tercer orienta sobre què cal fer a l'escola: des de mesures preventives fins a pautes d'actuació concretes i orientacions per fer activitats d'educació per a la salut a l'escola.

A més, la guia inclou annexos sobre diverses temàtiques, com ara els drets dels infants en relació a aquest tema: el dret a la integració social, a la confidencialitat o a la no discriminació, entre altres. També inclou pautes per desinfectar una ferida, indicacions de què ha de contenir una farmaciola i un apartat de respostes a qüestions que es plantegen sovint.

Es pot descarregar de: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2068/sidacescol.pdf>

Positius

A diferència del vídeo de curta durada, el cinema té la capacitat de construir històries amb una narrativa més complexa, on no compta només l'impacte d'un únic missatge fet arribar en uns pocs minuts, sinó que el discurs gira al voltant d'esdeveniments i vivències que tenen lloc en diferents contextos i moments, i de les emocions que expressen els personatges que s'hi veuen implicats. D'aquí la riquesa de matisos que una bona pel·lícula pot exposar, i també el seu valor formatiu, ja que pot ajudar a comprendre aspectes psicològics, vivencials i emocionals de situacions que poden ser llunyanes per l'espectador.

La pel·lícula "Positius" (2007), dirigida per Judith Colell i coproduïda per Televisió de Catalunya i Oviedo TV, amb la col·laboració del Departament de Salut i de l'Institut Català de les Indústries Culturals, aporta una visió íntima de dues persones amb uns estils d'afrontament diferents respecte a una situació que els és comuna: el fet de ser seropositives. Així, al llarg de 90 minuts presenta la història en paral·lel d'una jove portadora del VIH i d'una dona de 60 anys que també té el virus. Totes dues lluiten per poder fer una vida normal sense patir el rebuig de la gent que les envolta.

Se'n pot veure un tràiler a: <http://www.tv3.cat/videos/112799/POSITIUS>
Més informació i còpies: Departament de Salut. Programa per a la Prevenció i l'Assistència de la Sida.

Niños saludables con el apoyo familiar

Ayuda para familias con hijos e hijas lesbianas, gays, bisexuales y transgénero

El *Family Acceptance Project* és

una iniciativa de la Universitat Estatal de San Francisco (EUA) que recentment ha editat una guia de 24 pàgines en castellà per ajudar a les famílies amb fills i filles lesbianes, gais, bisexuals i transsexuals a tractar aquest tema amb el seus fills. A Catalunya distribueix aquest material l'Associació de Pares i Mares de Gais i Lesbianes.

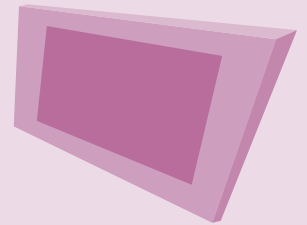
Aquesta guia aporta informació i orientacions extretes de recerques sobre el tema, i emfasitza el fet que el rebuig familiar afecta la salut física i mental dels joves i adolescents, portant-los sovint a adoptar determinats comportaments de risc. Així, explica que els adolescents amb aquestes orientacions sexuals que són fortament rebutjats per la seva família tenen una probabilitat tres vegades més gran de consumir drogues o d'infectar-se pel VIH, sis vegades més gran de patir nivells alts de depressió i vuit vegades més gran de fer intents de suïcidi, en comparació amb els que són acceptats per la família. La guia també informa sobre conductes que cal que evitin els pares i sobre conductes que cal promoure en la relació amb els fills.

Més informació a:
<http://familyproject.sfsu.edu/espanol> i <http://www.ampgil.org>

EN PRÀCTICA

Utilització d'anuncis publicitaris en la prevenció de la infecció per ITS/sida

El desenvolupament de les tècniques publicitàries fa que els anuncis tinguin cada vegada més impacte i arribin a més gent, la qual cosa també té interès des del punt de vista de la transmissió de missatges relacionats amb la promoció de la salut o la prevenció de malalties. Ara bé, amb el temps, les tècniques publicitàries s'han sofisticat tant que, sovint, es recorre a complexos mecanismes psicològics i de tractament de la imatge i del missatge per manipular al públic i fer-lo caure en l'engany. Des del punt de vista educatiu es pot fer una treball força interessant al voltant de la publicitat, per exemple amb alumnes de segon cicle d'ESO o de Batxillerat, però també en equipaments educatius no formals. Aquesta secció proposa dues possibles activitats:

La primera consisteix en recollir diversos tipus d'anuncis, com ara aquells en què la sexualitat sigui un element clau. La tasca dels joves consisteix en analitzar els anuncis i esbrinar quin és el seu missatge "real", què volen dir en realitat. Així, un anunci d'un cotxe esportiu que mostra una noia atractiva i amb poca roba al costat, intenta associar al cotxe l'excitació que pot despertar la model i transmetre la idea que qui tingui aquest cotxe anirà sobrat de noies com aquella. Altres vegades, la idea

de fons és que consumint tal producte els altres ens trobaran més interessants. Per fer aquesta activitat es poden cercar a Internet combinacions de paraules, com ara: publicitat + sexe, publicitat + sida, etc. Un cop es tingui un bon nombre d'anuncis, es poden agrupar per categories: els que venen falses promeses, els que tracten la dona com a objecte, els que proposen conductes de risc... També és interessant buscar campanyes d'organitzacions no governamentals. Per sort, tot i la sofistica-

ció dels anuncis actuals, difícilment poden "resistir" un grup d'adolescents disposats a analitzar, amb l'ajuda d'un educador, com la publicitat –sovint– els utilitza i els ven falses promeses.

La segona proposta consisteix en fer una campanya pròpia, per exemple per prevenir la transmissió del VIH, treballant els joves en petits grups per elaborar el seu anunci i el seu lema en forma de cartell. Aquest cartells es poden penjar a les parets del centre i es pot fer una enquesta a altres joves per veure quins fan arribar millor el seu missatge. Si s'arriba a acords amb altres equipaments del territori, aquests últims es poden "exportar" i exposar fora del centre, donant així ressò comunitari a l'activitat. Una variant més sofisticada i complexa, però sovint atractiva pels joves, és fer els anuncis en vídeo digital.

L'OPINIÓ

Gabriel J. Martín és psicòleg i treballa com a coordinador de projectes i psicoterapeuta a la Coordinadora Gai-Lesbiana de Catalunya i a l'associació Gais Positius; ambdues, entitats amb una llarga trajectòria en la lluita contra el VIH/sida i contra la discriminació de les persones seropositives. En les línies que venen a continuació ens ofereix la seva visió sobre què cal fer per combatre d'una manera raonable l'estigma i la discriminació que sovint comporta el fet de ser una persona seropositiva.

Lluitar contra l'estigma de les persones seropositives és l'assumpte pendent de la lluita contra el VIH/sida. A més a més dels prejudicis previs contra alguns dels grups més vulnerables (gais i usuaris de drogues per via intravenosa) que accentuen aquest estigma, les actituds discriminatòries cap a les persones seropositives són, lamentablement, encara palpables. La nostra experiència en la lluita contra aquestes actituds s'articula en dos eixos: a) potenciar l'empatia amb les persones seropositives, i b) reduir l'ansietat davant la transmissió. Ambdues guarden una relació estreta amb el nostre món emocional.

Les campanyes de visibilitat de persones seropositives juguen un important paper en la lluita contra el prejudici quan la funció d'aquest és dirimir amb qui interaccionem i amb qui no. Aquestes campanyes ajuden a la normalització i ens diuen "qualsevol persona pot ser seropositiva, qualsevol de les persones amb qui interaccions habitualment sense que ho sàpigues; de què et serveixen els teus prejudicis?". Posar "cara i ulls" a les persones seropositives fomenta l'empatia amb elles. No obstant això, és molt important que pensem també a escala individual. Les grans campanyes no serveixen de res si no

Les grans campanyes no serveixen de res si no promovem canvis en les actituds de cadascun de nosaltres.

promovem canvis en les actituds de cadascun de nosaltres. A tal fi, el primer que hem de tenir present és que l'actitud de qualsevol persona vers el VIH i les persones que viuen amb VIH/sida, neix de les nostres emocions més elementals. El VIH es percep com una amenaça i desencadena emocions de temor i recel que condueixen a comportaments molt allunyats del respecte. És per aquesta raó que la informació veraç sobre la transmissió del VIH i els únics contextos en què aquesta es dona, disminueix aquesta ansietat. Si, ni petons ni abraçades transmeten el VIH, a compte de què reprimir-los?

No puc finalitzar sense recordar que el VIH, actualment, no significa deteriorament ni mort. Els antiretrovirals redueixen la càrrega viral al mínim i han aconseguit convertir una infecció mortal en una malaltia crònica. Viure amb VIH és viure amb normalitat. Com ens recorda la última campanya de CESIDA, la única diferència entre una persona seropositiva i una altra que no ho és "la poses tu".

Vídeos publicitaris sobre campanyes de prevenció

A partir de les facilitats d'edició que ha comportat la generalització del vídeo digital, han estat nombroses les campanyes relacionades amb diversos aspectes de la salut que han recorregut a aquest mitjà, especialment a partir de l'aparició de diversos portals d'Internet, com youtube, que han ajudat a la seva difusió. Això ha comportat que hagin estat cada vegada més les administracions públiques, organitzacions no governamentals, associacions, universitats, etc., que utilitzen aquest mitjà, atès l'interès que desperta en un públic eminentment jove, i també per la facilitat amb que el missatge es pot propagar.

A més, cal destacar que, en ser un recurs cada cop més utilitzat, els vídeos distribuïts tenen cada vegada un major nivell de qualitat i d'originalitat. Actualment, la tendència és posar en circulació vídeos que tinguin una durada curta, de dos o tres minuts com a molt. Això els fa especialment idonis per a ser utilitzats en contextos educatius o formatius, ja que permeten treballar sobre diversos tipus de missatges a través de vídeos que, sovint, tenen gran impacte al mantenir un paral·lelisme formal amb els anuncis publicitaris (que al cap i la fi és el que són en realitat). A continuació presentem una selecció diversificada basada en la qualitat, la originalitat i la diversitat d'origens:

Excel·lent i original vídeo francès de prevenció del VIH fet a base de grafitis en moviment:

<http://www.youtube.com/watch?v=HeXovmLDhRg&feature=related>

Vídeo portuguès considerat com el millor anunci governamental europeu de prevenció de la sida a l'*European AIDS Video Clip Contest* l'any 2009:

<http://www.youtube.com/watch?v=UZoKmonXggc&feature=related>

Vídeo alemany que alerta que cal no fiar-se de les aparences per protegir-se del VIH:

http://www.youtube.com/watch?v=Y3bCEhHgTlc&feature=player_embedded

Vídeo peruà nominat al Premi Dolly 2007 a la Millor Campanya Social de la Facultat de Comunicació de la Universitat de Lima:

<http://www.youtube.com/watch?v=PFYbtuOLRCw&NR=1>

Vídeo del govern de Xile per promoure l'ús del preservatiu:

http://www.youtube.com/watch?v=X_8J5DkcBil&NR=1

Un vídeo mexicà que convida a usar el preservatiu com a mesura de prevenció del VIH:

<http://www.youtube.com/watch?v=Q7zC42-pDLY&feature=related>

Un manera expeditiva i amb un regust *made in USA* de promoure l'ús del preservatiu. Vídeo d'una campanya de la MTV:

<http://www.youtube.com/watch?v=37mFCJ6WUgA&feature=related>

NAVEGANT VIH/sida aquí y ahora, hablemos...

VIH/sida aquí y ahora, hablemos... és una iniciativa de la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals (www.felgtb.org) i compta amb el suport de la Secretaria del Plan Nacional sobre la Sida del Ministeri de Sanitat.

Aquesta web consta de diversos apartats que ofereixen:

a) informació sobre el VIH; b) accés a un blog que permet contrastar informacions i també aportar un testimoni propi si es vol (<http://hablemosdevih.wordpress.com/testimonios/>); c) informació de les diferents entitats que pertanyen a la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals; i d) una darrera pàgina des de la qual es permet la descàrrega de materials de la campanya de què forma part. Però, probablement, la part més interessant d'aquesta web sigui la que configura l'apartat "Testimonis", on set persones expliquen la seva experiència com a malalts de la sida i comparteixen com veuen ara aquesta qüestió, i especialment el tema de la infecció per manca de prevenció.

Més enllà del propi interès que la campanya pugui tenir per a col·lectius específics, aquesta web és interessant per treballar amb adolescents i joves la necessitat

d'assumir la responsabilitat de la prevenció de riscos en la pràctica sexual.

Més informació: <http://www.vih-hablemos.com/>

NOTES BIBLIOGRÀFIQUES

Romper el ciclo: estigma, discriminación, estigma interno y VIH. Document que presenta en un format breu i accessible (23 pàgines) un model conceptual per comprendre i aprofundir en l'abordatge de l'estigma i la discriminació associats al VIH. Produït per l'Agència per al Desenvolupament Internacional dels Estats Units (USAID), en la seva elaboració van participar professionals de l'Institut Nacional de Salut Pública de Mèxic i d'un programa mexicà de reducció de l'estigma i la discriminació. La versió castellana es va fer amb el suport del Projecte Centreamericà de Drets Humans i VIH/sida i va ser finançada per la Fundació Ford.

Accessible a: http://paideia.synaptium.net/pub/pesegpatt2/educ_sexual/vih/Romperelciclo-espfinal.pdf

Comprensión y respuesta al estigma y a la discriminación por el VIH/SIDA en el sector salud. Publicació de l'Organització Panamericana de la Salut que, després de fer una completa introducció al tema al tema de l'estigma i la discriminació relacionats amb el VIH i la sida, analitza les seves causes i el seu abast i suggereix diferents orientacions per fer front a aquest tipus de situacions per part dels professionals de l'àmbit salut, per fer un diagnòstic precoç i, especialment, per intervenir des d'un enfocament multisectorial.

Es pot baixar de: http://www.paho.org/Spanish/AD/FCH/AI/Stigma_report_spanish.pdf

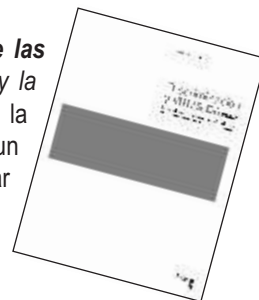
Discriminación y VIH/SIDA 2005. Estudio Fipse sobre discriminación arbitraria de las personas que viven con VIH o SIDA. Estudi de la *Fundación para la Investigación y la Prevención del Sida en España* (FIPSE) realitzat per l'Institut de Drets Humans Bartolomé de las Casas de la Universitat Carles III de Madrid, amb la col·laboració de la Creu Roja Espanyola. L'estudi, molt complet, va aplicar un protocol de l'ONUSIDA per identificar la discriminació contra les persones que viuen amb el VIH, per tal d'analitzar detalladament la situació de discriminació en relació amb el VIH/sida a l'Estat espanyol en diferents àmbits: assistència sanitària, àmbit social, justícia, món laboral, etc. Els seus resultats indiquen que la discriminació continua estant present en la pràctica diària, sovint per omissió més que per acció.

Es pot descarregar de: http://www.observatorio.red2002.org.es/documentos/Informe_FIPSE.pdf

Infección por VIH/sida: mites i creences. Article publicat al número 33 (maig 2007) del butlletí *Infosida*. Presenta un breu recorregut històric pels orígens del rebuig i la discriminació associats al VIH, i analitza com actualment continuen vigents en la representació social falses creences i mites, com ara l'associació del VIH amb "grups de risc". Comenta que l'estigmatització i la discriminació són també presents en l'àmbit sanitari i que, per tant, disposar d'informació no és suficient per evitar-les. Per això proposa reforçar la formació continuada, en especial dels professionals d'atenció primària, com a mesura de superació, i atenent també al seu paper en la prevenció del VIH i el seu potencial per ajudar a dissipar mites i tabús entre la població.

Accés a: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2138/dn2138/infosida33.pdf>

EL CALAIX

Línia d'actuació preventiva sobre VIH/sida al Prat de Llobregat.

Des de l'Ajuntament del Prat de Llobregat fa anys que es porten a terme accions dirigides a adolescents i joves de la població per potenciar l'adquisició d'hàbits de salut i per prevenir les conductes de risc més significatives en aquests grups d'edat. Aquestes accions s'emmarquen en un model de promoció de la salut, que es desplega en tres línies: desenvolupament personal, conductes addictives i afectivitat i sexualitat. En aquesta darrera línia, a banda de les mesures específiques de prevenció basades en eines per adquirir recursos per evitar la transmissió del VIH, la filosofia i les estratègies en què es basa l'educació afectivo-sexual s'han mostrat efectives per millorar les habilitats personals i la salut individual i comunitària. Així entesa, l'educació afectiva i sexual no pot anar separada de la potenciació del desenvolupament personal i relacional (incloent-hi mesures d'igualtat), de la promoció d'altres aspectes de la salut (com ara

la promoció d'hàbits d'alimentació i d'activitat física saludables) ni de la prevenció de conductes addictives. Per tot això, el programa "Adolescència i Salut" que s'aplica al Prat té com objectius proporcionar als joves eines adequades per afavorir actituds positives i responsables per adquirir estils de vida saludables, i donar a conèixer als adolescents els serveis i recursos existents al Prat en aquesta matèria, així com augmentar la seva accessibilitat. El treball que es fa en altres blocs temàtics, com el de desenvolupament personal, en estar inclòs dins d'un programa de salut integral, contribueix indirectament a formar els joves cap a una sexualitat responsable i plaent, ampliant l'horitzó més enllà de la mera prevenció de malalties. Completant aquestes mesures, que es treballen en grup, el programa vol donar resposta a les necessitats, dubtes i inquietuds personals dels joves respecte a la sexualitat, la sida, l'anticoncepció, les relacions... Per fer-ho d'una manera individualitzada, s'ha habilitat una consulta oberta ubicada a l'espai de joves de la ciutat. Aquest servei té un interès especial en obrir la porta a població que no visitaria un centre sanitari.

prevenim • sida

Edita: Comunitat, Educació i Salut, SL
Rocafort 246, 1r 1a - 08029 Barcelona

Disseny i muntatge: E. Bosch

Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA

Dipòsit legal:

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

prevenim.sida@pdsweb.org

prevenim • sida

Butlletí d'informació sobre prevenció del VIH/sida a Catalunya • Número 6 - 2011

- 30 anys de sida -

En aquest número...

Editorial	2
Breus comentaris a propòsit de la commemoració dels 30 anys de sida i sobre el tema del VIH/sida i les persones amb discapacitat, tema focal d'aquest número.	
Cop d'ull a la història	2
Recull sintètic, a partir d'un informe d'ONUSIDA, dels clar-obscurs dels principals resultats globals assolits després de 30 anys de lluita contra la sida.	
Materials	3
<i>Una història, quatre finals</i> – per treballar amb grups de joves sobre la intenció i la decisió de l'ús del preservatiu (vídeo i fitxa de treball per a educadors). <i>Sexualment Incorrecte</i> – per potenciar la reflexió i el debat entre els joves al voltant del tema de la sexualitat en tallers o activitats curriculars (DVD). <i>La recerca del plaer</i> – per treballar continguts de sexualitat en l'àmbit del lleure juvenil (exposició).	
En pràctica	4
Orientacions per treballar l'educació afectiva i sexual amb persones amb discapacitat intel·lectual, segons el model i l'experiència de l'Associació CEPS Salut.	
L'opinió	4
Sílvia Soler i Moreno, psicòloga de la Fundació Privada Àuria d'Igualada, comenta qüestions relacionades amb el dret de les persones amb discapacitat a tenir una sexualitat plena i a rebre una educació afectiva i sexual que tingui en compte les seves especificitats i necessitats.	
Finestra oberta	5
Pautes per desenvolupar programes de prevenció del VIH/sida en col·lectius de persones amb discapacitat, a propòsit d'un informe del Banc Mundial publicat l'any 2008.	
Navegant	5
Comentaris sobre una web creada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya per facilitar a joves i adolescents informació sobre promoció de la salut sexual i prevenció dels riscos associats a la pràctica sexual.	
Amb poques paraules	6
Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb el VIH/sida i altres infeccions de transmissió sexual.	
El calaix	6
Presentació de l'actuació en educació sexual i prevenció del VIH/sida a Vilafranca del Penedès.	

elaborat per:

en col·laboració amb:

Institut d'Estudis de la Sexualitat i la Parella

finançat per:

La vinyeta

Manel, creus que després d'haber rebut una formació continuada i seqüencial sobre anatomia i morfologia sexual, habilitats socials, relacions interpersonals, planificació familiar, prevenció d'embarassos, prevenció d'infeccions de transmissió sexual i mètodes anticonceptius, estem preparats per tenir una relació sexual plena i satisfactòria?

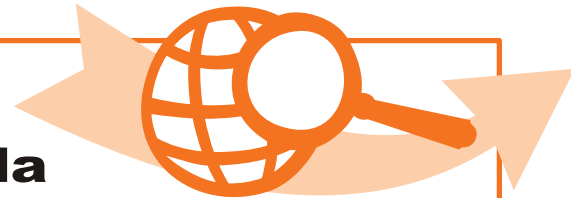
Jo també t'estimo, Marta.

30 anys de sida. L'any 1981 es va publicar als Estats Units un article que esdevindria una fita en la història de la sida. L'article feia referència a cinc casos d'una estranya pneumònia en homes homosexuals a Los Angeles, i va suposar un pas d'enorme importància en el coneixement d'una epidèmia que tindria abast mundial. Poc després, aquell mateix any, es va identificar a l'Hospital de la Vall d'Hebron de Barcelona el primer cas de sida a Catalunya (i a l'Estat), que l'equip mèdic va relacionar amb un estrany brot de sarcoma de Kaposi i d'infeccions oportunistes que havien aparegut recentment entre la població homosexual dels Estats Units. D'aleshores ençà, el VIH i la sida s'han estès per tot el món —si bé d'una manera desigual i amb conseqüències molt diferents segons les regions del món—. En aquest número ens sumem a la commemoració dels 30 anys de sida recordant en una secció especial que hem anomenat “Cop d'ull a la història” algunes de les fites més significatives que s'han assolit fins ara en la lluita contra la sida, sense oblidar referir-nos també, a alguns dels reptes més importants que resten pendents en la lluita contra aquesta pandèmia i contra la discriminació de les persones que viuen amb VIH/sida.

Discapacitat i VIH/sida. Alhora, aquest nou *Prevenim.sida* atorga un paper destacat al tema de la inclusió de les persones amb discapacitat (o diversitat funcional) física, sensorial, intel·lectual i mental, en els programes d'educació sexual i de prevenció del VIH/sida, tot incorporant aquesta temàtica en diverses de les seves seccions.

COP D'ULL A LA HISTÒRIA

30 anys de lluita contra la sida

Clar-obscur dels principals resultats globals després de 30 anys de lluita contra la sida. Enguany es compleixen 30 anys del primer diagnòstic de sida al món, i ens ha semblat un moment oportú dedicar aquesta secció a presentar breument, a partir d'un informe d'ONUSIDA, un panorama de les fites assolides a nivell mundial en aquest període, i dels reptes pendents en la lluita contra la pandèmia i contra l'estigma i la discriminació envers les persones que viuen amb VIH/sida.

- Més de 34 milions de persones vivien amb el VIH al món a finals del 2010.
- Des de 1981 fins l'any 2000 el nombre de persones infectades per VIH va augmentar des d'un milió fins a 27,5 milions.
- El VIH és la principal causa de mort a nivell mundial entre dones en edat reproductiva. Les dones joves de 15-24 anys representen el 26% de totes les noves infeccions de VIH al món.
- L'any 1996, una nova classe de fàrmacs antiretrovirals —inhibidors de proteasa— van aconseguir la seva aprovació. La teràpia combinada va demostrar ser poderosament eficaç, reduint les taxes de morts per sida en dos terços o més en molts països de renda alta.
- S'estima que 6,6 milions de persones en països de renda baixa i mitjana rebien teràpia antiretroviral a finals del 2010, 22 vegades més que a l'any 2001, però 9 milions de persones elegibles per al tractament antiretroviral en aquests països no el rebien a finals de 2010.
- L'any 2000, el Consell de Seguretat de Nacions Unides va obrir un nou camí en celebrar una sessió especial sobre el VIH, la primera mai realitzada sobre un problema de salut, i va reconèixer la sida com una amenaça per a la seguretat mundial.
- Entre l'any 2001 i el 2009, la taxa mundial anual de noves infeccions per VIH es va reduir en gairebé un 25%.
- L'any 2010, el 94% dels països (162 de 172 països que van presentar informes) tenien plans estratègics nacionals contra el VIH.
- A nivell mundial, les taxes d'ús del condó segueixen sent baixes. En 14 països amb alta prevalença del VIH, més del

70% dels homes i dones que practiquen relacions sexuals d'alt risc no van utilitzar preservatiu en la seva l'última relació.

- Des de 2005, hi ha hagut un ràpid progrés en l'ampliació dels serveis per a la prevenció de noves infeccions per VIH entre els nens. Tot i això, el 2009 la cobertura mundial era del 53%. A més, en aquest mateix any, la cobertura a nivell mundial del tractament per als nens (28%) va ser menor que per a les persones de totes les edats (36%).
- El 2009, 63 dels 67 països van informar d'una major prevalença del VIH entre els homes que tenen sexe amb homes en comparació amb la població en general. Malgrat això, la majoria dels països enquestats no tenen dades sobre els serveis bàsics de prevenció del VIH en aquesta població.
- S'estima que el 20% dels aproximadament 15,9 milions dels usuaris de drogues injectables a tot el món viuen amb el VIH. Malgrat això, en 69 països on s'ha documentat l'ús de drogues injectables no existeixen encara programes per facilitar agulles i xeringues estèrils, i en 77 països la teràpia de substitució d'opiàtics és il·legal o no està disponible.
- Si bé, des de les primeres etapes de l'epidèmia els treballadors i les treballadores sexuals han estat en un major risc d'infecció pel VIH, l'abast dels programes de prevenció per a aquesta població segueix sent insuficient, malgrat que quan s'executen amb una qualitat i escala adequades el seu impacte és notable.

Més informació: www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2011/AIDS30_KEY_FINDINGS_es.pdf

També suggerim consultar el document *30 anys de VIH/sida: 30 anys de lluites* elaborat per Sida Studi, que recull en forma de cronologia, des del 1981 fins al 2011, els principals esdeveniments tant des del punt de vista mèdic com social, que han marcat la història del VIH/sida en aquests 30 anys, al món, a l'Estat espanyol i a Catalunya. Disponible a: www.sidastudi.org/resources/doc/111122-30anys30lluites_complet-6586578630185192255.pdf

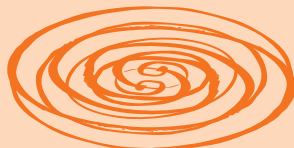
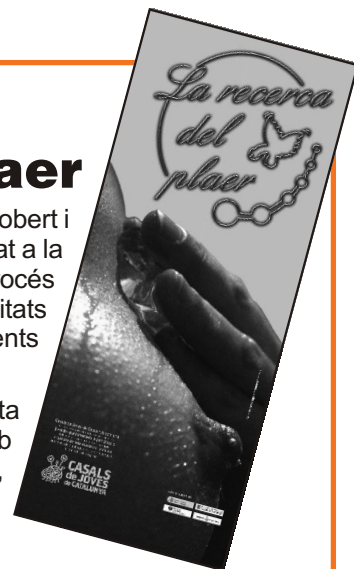
MATERIALS

La recerca del plaer

Exposició de l'Associació de Casals de Joves de Catalunya pensada per treballar amb un to obert i distès continguts de sexualitat en l'àmbit del lleure juvenil, des de la perspectiva del plaer lligat a la responsabilitat. Destaca en aquest material el fet d'haver estat elaborat mitjançant un procés participatiu en que van prendre part més d'un centenar de joves de diferents casals i entitats membres, i en el marc del qual es van fer enquestes, tallers i es va editar un vídeo en que diferents nois i noies parlen de la manera com viuen i entenen la seva sexualitat.

L'exposició inclou 13 plafons, i es completa amb un vídeo divulgatiu de 30 minuts, una maleta preventiva amb mostres de diferents mètodes anticonceptius i altres recursos, una maleta amb joguines sexuals i una guia de suport amb continguts sobre els temes tractats a l'exposició, bibliografia de referència i dinàmiques per animar les sessions i treballar amb el vídeo.

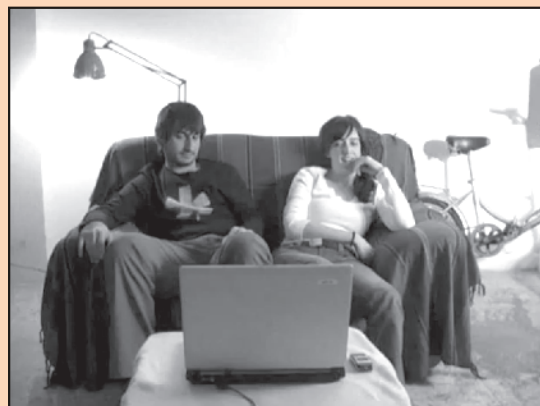
Més informació: Associació de Casals de Joves de Catalunya. Tel: 936 011 616.

Una història, quatre finals

Material de Sida Studi elaborat amb la col·laboració de Teatracció, per treballar amb grups de joves sobre la intenció i la decisió de l'ús del preservatiu. Inclou un vídeo de 5 minuts editat en DVD i una guia pedagògica per a educadors. El vídeo, premiat en el Congrés Nacional de la Societat Espanyola Interdisciplinària del Sida (SEISIDA) l'any 2009, presenta una història protagonitzada per dos joves que es plantegen mantenir relacions sexuals, i proposa quatre finals diferents, portant cadascun d'ells a situacions que impliquen assumir un major o menor nivell de risc.

El material permet treballar la sexualitat des d'una perspectiva positiva, detectar aspectes que poden condicionar la gestió del risc en les relacions sexuals, promoure que les persones participants verbalitzin els aspectes que faciliten o que dificulten les decisions sobre l'ús del preservatiu, facilitar l'expressió de pors, desitjos i dubtes sobre sexualitat en les relacions d'amistat i de parella i afavorir la percepció de l'elevada influència del gènere en la manera de pensar de les persones i en el seu comportament, evidenciant la seva naturalesa cultural i social.

El vídeo: <http://www.youtube.com/watch?v=eC2P3b-KIoM>

Més informació: Sida Studi. Tel: 932 681 484

Sexualment Incorrecte

Vídeo documental de 20 minuts de durada, editat en forma de DVD, en que un grup de joves expressen, amb el seu llenguatge, les seves emocions,

inquietuds i sentiments en relació a la sexualitat i tot el que l'envolta.

Fruit d'una iniciativa impulsada des de diferents àrees de l'Ajuntament de Pineda de Mar i que va comptar amb el suport de la Secretaria de Joventut de la Generalitat de Catalunya i de la Diputació de Barcelona, la seva elaboració es va fer de manera que fossin els propis joves els que lideressin el projecte. A tal fi, es va partir d'un grup motor de joves de 17 a 21 anys, que alhora van cercar altres joves per participar en unes sessions de debat i reflexió centrades al voltant del tema de la sexualitat, dinamitzades per l'empresa Teleduca, i que van ser enregistrades pels mateixos joves participants, constituint el material base del vídeo, que es va muntar en forma de documental.

Es tracta d'un material que ajuda a potenciar la reflexió i el debat entre els joves al voltant del tema de la sexualitat, i que pot ser un recurs complementari útil en tallers o activitats curriculars.

Més informació: Ajuntament de Pineda de Mar. Tel: 937 671 560

EN PRÀCTICA

Educació sexual en persones amb discapacitat intel·lectual

Tradicionalment, les persones amb discapacitat intel·lectual han quedat al marge dels programes educatius en matèria de salut i, més específicament, pel que fa a l'educació sexual. Aquest fet sovint ha estat recolzat per un seguit de falses creences: que les persones amb discapacitat intel·lectual no tenen desig sexual ni es relacionen sexualment i que són incapaces de protegir-se quan han de fer front a situacions de risc. Com a conseqüència d'aquesta percepció assexuada, aquest col·lectiu veu augmentada la seva vulnerabilitat davant la infecció pel VIH i altres infeccions de transmissió sexual, els embarassos no planificats i els abusos sexuals.

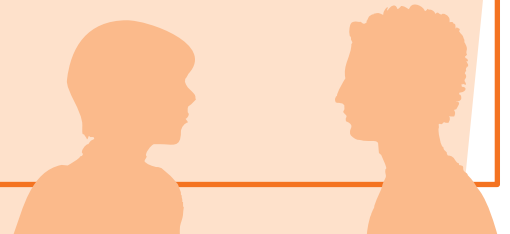
L'educació afectiva i sexual amb aquesta població es caracteritza per treballar amb grups molt heterogenis, amb persones amb edat avançada i amb persones amb diferents nivells de

maduresa determinats per les seves mancances intel·lectuals. La formació en afectivitat i sexualitat per a persones amb discapacitat intel·lectual ha de treballar els mateixos eixos que cal treballar amb la resta de la població, però mitjançant un treball més dirigit i tutorial per tal d'assegurar l'èxit de la intervenció. En el nostre cas (Associació CEPS) la formació s'inicia amb una recerca dels continguts assolits per cada persona, que determina els continguts que caldrà treballar en la intervenció i que s'agrupen en quatre àrees:

- 1 Afectivitat i sexualitat: anatomia i morfologia sexual i habilitats socials implicades en les relacions interpersonals positives i integradores.
- 2 Prevenció d'embarassos no desitjats: planificació familiar (decidir si volen o no volen tenir descendència, mètodes anticonceptius).
- 3 Prevenció d'infeccions de transmissió sexual: informació i habilitats per a la seva prevenció.
- 4 Prevenció de l'abús sexual: aprendre a discriminar i a prevenir situacions de risc i a actuar per protegir-se i defensar-se.

En l'educació afectiva i sexual de persones amb discapacitat intel·lectual cal eliminar creences errònies i cal fer ús de tècniques de modelatge i de diàleg estratègic. Aquest treball s'ha de dur a terme d'una manera continua i seqüencial, i s'ha de dissenyar tenint en compte les necessitats i les característiques del grup específic amb el qual es desenvoluparà la intervenció, per tal de garantir la seva eficàcia.

Més informació: Associació CEPS Salut. www.associacioceps.org

L'OPINIÓ

Sílvia Soler i Moreno és psicòloga de la Fundació Privada Àuria d'Igualada, que treballa per millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat intel·lectual de la comarca de l'Anoia. En les línies que venen a continuació aborda qüestions relacionades amb el dret de les persones amb discapacitat a tenir una sexualitat plena i a rebre una educació afectiva i sexual que tingui en compte les seves especificitats i necessitats.

Tot i que més de sis-cents mil persones són considerades com a discapacitades en el món –actualment anomenades persones amb diversitat funcional–, la relació entre discapacitat intel·lectual i VIH/sida no ha estat prou estudiada i per això, no hi ha prou intervencions preventives i/o assistencials dirigides a aquest sector de la població amb necessitats diferenciades, o si més no, no estan adaptades a les seves necessitats. Una possible explicació per a aquesta mancança és que, en general, hi ha una situació d'invisibilitat de la dimensió sexual de les persones amb discapacitat, i per això es considera –erròniament– que tenen un menor risc d'infecció. En aquest sentit, l'enquesta global sobre discapacitat i VIH/sida feta per la Universitat de Yale i el Banc Mundial¹, i també la pròpia pràctica en aquest camp, ens demostren que les persones discapacitades que són sexualment actives també estan exposades al risc de contraure la infecció i la malaltia. És més, si comparem altres riscos en aquest col·lectiu, com ara el de l'abús de drogues, la seva probabilitat és la mateixa que la de qualsevol altra persona², mentre que si el que comparem és la probabilitat de ser víctima d'una situació de violència i abús sexual, aquesta és molt més alta³.

Actualment hi ha un alt grau de consens sobre el dret de les persones amb discapacitat a tenir una sexualitat plena i a rebre una correcta i adequada educació afectiva i sexual que contempli els aspectes biològics, afectius i relacionals, tractats des d'una

(...) en general, hi ha una situació d'invisibilitat de la dimensió sexual de les persones amb discapacitat, i per això es considera –erròniament– que tenen un menor risc d'infecció.

perspectiva positiva, i que contempli també l'abordatge dels aspectes relacionats amb la prevenció dels possibles riscos associats amb l'expressió de la seva afectivitat i sexualitat. Amb aquesta finalitat caldrà: a) concretar quines accions específiques cal emprendre per assegurar una educació afectiva i sexual correcta i adequada en aquest col·lectiu; b) adaptar els materials educatius existents o crear-ne de nous per disposar d'instruments de treball adients a les seves necessitats; c) tenir dades fiables sobre les característiques del comportament sexual de les persones amb discapacitat; i d) capacitar a professionals de l'àmbit educatiu, sanitari i social, per a que puguin col·laborar en aquesta estratègia comuna. La sexualitat és un dret de totes les persones, i tothom mereix viure-la d'una manera plena i gratificant.

1 Groce N 2004. *HIV/AIDS & Disability: Capturing Hidden Voices*. The World Bank / Yale University Global Survey on HIV/AIDS and Disability. Yale Center for Interdisciplinary Research on AIDS. New Haven, Connecticut. Accessible at: http://globalsurvey.med.yale.edu/capturing_hidden_voices_spanish.pdf

2 UNICEF 1999. *Global survey of adolescents with disability: an overview of young people living with disabilities: their needs and their rights*. New York: UNICEF Inter-Divisional Working Group on Young People, Programme Division.

3 Groce N, Trasi R 2004. Rape of individuals with disability: AIDS and the folk belief of virgin cleansing. *The Lancet*, Vol. 363:1663-1664, May 22.

FINESTRA OBERTA

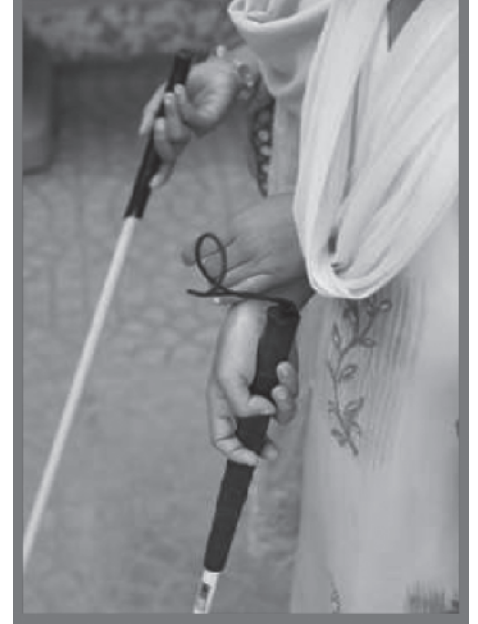
Pautes d'inclusió de les persones amb discapacitats en els programes de prevenció del VIH / Sida

El Programa mundial de lluita contra el VIH/sida del Banc Mundial va publicar l'any 2008 un document que concreta una sèrie de pautes per desenvolupar programes de prevenció en col·lectius de persones amb discapacitat. L'informe indica que molta gent pensa que les persones amb discapacitats físiques, sensorials o intel·lectuals presenten poc risc d'infecció per VIH. Sovint es creu, erròniament, que són persones sexualment inactives, que probablement no prenen alcohol o altres drogues, i que tenen menys riscos en relació als abusos sexuals que les persones sense discapacitat. Tanmateix, la literatura científica indica que les persones amb discapacitat tenen un risc igual o superior al de la resta de la població d'estar exposades als factors de risc relacionats amb la pràctica sexual. No obstant això, el fet que en certs sectors de població estigui estesa la creença que no són sexualment actives té una conseqüència lògica, però perversa: que s'imparteixi poca o cap educació sexual als adolescents i adults amb discapacitats, la qual cosa limita la seva capacitat de comprendre els missatges

sobre relacions sexuals més segures, així com la possibilitat de negociar amb les seves parelles diversos aspectes de la seva vida sexual.

La vida de les persones amb discapacitats és igual de valuosa que la de totes les persones, i no hi ha cap argument que justifiqui posar-les al final de la llista de prioritats en relació a la prevenció del VIH/sida. En aquest sentit, el document suggereix una tipologia d'intervenció en tres nivells que constitueix un fil de continuïtat en la inclusió i l'accés als programes de prevenció per part de les persones amb discapacitats:

- Inclusió de les persones amb discapacitats en els esforços generals de prevenció relacionats amb el VIH/sida dirigits a la població general, amb poques o nul·les adaptacions respecte dels programes i/o serveis ja existents.
- Serveis i programes de prevenció dirigits a la població en general on es puguin fer modificacions o adaptacions mínimes o moderades per assegurar una major participació d'individus amb discapacitats.

- Serveis i programes de prevenció orientats cap a persones amb discapacitats concretes, que requereixin programes específics d'acord amb les característiques de cada tipus de discapacitat, i que no es beneficiarien dels serveis i programes ja establerts dirigits a la població en general.

El document també conté taules amb orientacions per desenvolupar els tres nivells de treball proposats, així com una llista de verificació per revisar fins a quin punt el programes de prevenció dirigits a la població en general faciliten la inclusió de les persones amb discapacitat.

Accés al document a: http://www.ucl.ac.uk/lc-ccr/downloads/hivguidelines/HIV_Guidelines_on_Disability_-_World_Bank_-SPANISH.pdf

NAVEGANT

Sexe joves

Sexe joves és una web creada pel Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya amb la finalitat de fer accessible a joves i adolescents una gran varietat d'informació relacionada amb la sexualitat, tant des d'una perspectiva de promoció de la salut sexual, com des de la prevenció dels riscos associats a la pràctica sexual.

La web està estructurada en dotze apartats, que tracten aspectes diferents relacionats amb la sexualitat, com ara, l'afectivitat, la primera vegada, la contracepció d'emergència, les infeccions de transmissió sexual, l'abús, l'assetjament i l'agressió sexual, etc. En cadascun d'aquests apartats, els adolescents trobaran algunes de les preguntes més habituals sobre aquestes qüestions, juntament amb les respostes corresponents i altres informacions d'interès.

A més dels apartats d'informació estàtica, la web també inclou un xat i un servei de consulta en línia, en els que els joves poden resoldre dubtes, bé al moment (a través

del xat) o bé mitjançant el correu electrònic, a més d'un bloc i d'informació sobre centres i serveis, que permet consultar, per exemple, quina és la consulta jove més propera que té la persona interessada.

Adreça del web: www.sexejoves.gencat.cat

AMB POQUES PARAULES

I Congrés estatal de VIH i sida en l'àmbit local - IV Jornada Sida i món local. Tindrà lloc a Lleida, al Palau de Congressos – La Llotja, del 23 al 25 d'octubre de 2012. Es preveu que el seu programa s'estructuri en tres àmbits temàtics: Actualització en VIH i sida; Abordatge local del VIH i sida; i Iniciatives socials. Més informació: Xarxa Sida i Món Local. www.xarxasida-monlocal.cat - Tel.: 932 648 519.

Guia sobre l'amor i el sexe entre joves. Des de 2009, l'Ajuntament de Vic duu a terme un projecte (*The Condoms*) per promoure l'ús del preservatiu entre el jovent. En el marc d'aquest projecte, i per tal d'ampliar els seus objectius més enllà de la prevenció de les ITS i dels embarassos no desitjats, s'ha editat el llibret *I Love Sex. Guia sobre l'amor i el sexe entre joves*, que amb un llenguatge jove inclou continguts sobre la salut sexual, l'afectivitat i les relacions de parella. Més informació: Ajuntament de Vic. Servei Municipal de Salut. Tel.: 938 891 244 - Correu-e: ramospj@vic.cat.

Premi FIPSE per al Programa de Prevenció i Assistència de la Sida. Amb motiu del 30è aniversari dels primers diagnòstics de sida, la *Fundación para la Investigación y la Prevención del Sida en España* (FIPSE) va atorgar el passat 30 de maig el premi FIPSE sobre "Polítiques Públiques" al Programa de Prevenció i Assistència de la Sida (conjuntament amb el Pla de la Sida

del País Basc) en reconeixement a la seva trajectòria en la resposta a l'epidèmia del VIH i a la iniciativa de posar en marxa les proves ràpides de VIH a les farmàcies de Catalunya i del País Basc.

Benvinguda a una jove entitat catalana que inicia una experiència de prevenció a l'Àfrica. *Children of Africa* és una associació sense ànim de lucre, amb seu a Figueres, creada l'any 2010, que lluita per millorar les condicions de vida de la població de Kenya, i que l'estiu passat va endegar, amb el suport de l'IESP i de Sida Studi, el seu treball en VIH/sida amb un projecte de prevenció en una zona d'aquell país on la població infectada supera el 33%. Més informació: www.childrenofafrica.es

SEX O NO SEX.

Exposició itinerant per a la prevenció del VIH/sida i les altres ITS.

CESSIÓ GRATUÏTA

Adreçada a joves de 15 a 18 anys. Inclou: 10 plafons de 85 x 200 cm (hi caben en un turisme; són enrrollatbles i automuntables; no cal penjar-los), una guia d'activitats per als educadors i un díptic per als joves.

Es cedeix a: ajuntaments, instituts, entitats, punts d'informació juvenil, etc.
Més informació a: pds@pdsweb.org Tel: 934 307 170

EL CALAIX

Educació sexual i prevenció del VIH a Vilafranca del Penedès.

"A mi no em passarà res", "Quina és la diferència entre el VIH i la sida?", "Jo sóc una persona sana i no estic infectada" o "Què és el període finestra?" són algunes de les qüestions que s'aborden en els tallers de promoció de salut orientats a la prevenció de les infeccions de transmissió sexual i els embarassos no desitjats, que es fan als centres d'educació secundària de Vilafranca del Penedès, i que s'emmarquen dins dels tallers de promoció de salut afectivo-sexual que, des de fa més de vint anys, impulsa el Servei de Salut d'aquest municipi. D'un temps ençà, aquests tallers s'anomenen d'Educació Sexual i d'Intel·ligència Sexual, i s'adrecen a l'alumnat de secundària per facilitar-los eines per a la reflexió i ajudar-los a decidir quins comportaments volen escollir en les seves relacions afectives i sexuals. Per fer els tallers, primer mirem d'obtenir informació amb preguntes anònimes, sobre els dubtes dels joves sobre el VIH i les altres ITS. A partir d'aquest coneixement inicial es plantegen els continguts de l'activitat educativa. A més, treballem

les habilitats per al bon ús del preservatiu, i fem un programa de ràdio en el que els joves parlen de les seves vivències a partir de la frase "Tinc un amic que...", i fan entrevistes i reportatges sobre qüestions relatives als riscos associats a la sexualitat. Una part molt important del nostre treball es basa en la col·laboració del professorat, per completar, amb activitats prèvies i posteriors als espais de tutoria, el treball que es fa als tallers. A més, a Vilafranca cada any s'organitzen activitats per commemorar el Dia internacional de la lluita contra la Sida, que uns anys enrere solien orientar-se tant a prevenir la transmissió del VIH com a evitar l'estigmatització de la malaltia, i que darrerament s'orienten més a sensibilitzar la població sobre la incidència de la infecció i a informar sobre els comportaments adequats per a la seva prevenció i trencar falsos mites.

Més informació: Ajuntament de Vilafranca del Penedès. Servei de Salut Pública Tel. 938 920 358

prevenim • sida

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

Edita: Comunitat, Educació i Salut, SL

Rocafort 246, 1r 1a - 08029 Barcelona

Disseny i muntatge: E. Bosch

Fotomecànica i impressió: Litosplai, SA

Dipòsit legal:

FEU-NOS-HO SABER!

prevenim.sida@pdsweb.org

